

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
Кафедра мов та літератур Близького та Середнього Сходу

**Фразеосемантичне поле родинних стосунків у сучасній
перській мові**

Кваліфікаційна робота
освітнього ступеня «магістр»
студентки II курсу магістратури,
галузь знань 03 — Гуманітарні науки
освітньої програми
«Східна філологія, західноєвропейська мова
та переклад: перська мова і література»
спеціальності 035 Філологія
(035.067 східні мови та літератури
(переклад включно), перша – перська)
НЕІЗВЕСТНОЇ Вікторії Ігорівни
Науковий керівник:
к.філол.н., асистент **Ірина ЛЕВЧИН**
Рецензент:
д.філол.н., доцент **Олена МАЗЕПОВА**

«Допущено до захисту»

Протокол засідання

кафедри мов і літератур Близького та Середнього Сходу

протокол №11 від «17» травня 2023 року

завідувач кафедри (підпис)
д. філол. н., доц. **Олена МАЗЕПОВА**

КИЇВ

2023

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФРАЗЕОЛОГІЇ ПЕРСЬКОЇ МОВИ ТА ЇЇ І ФРАЗЕОСЕМАНТИЧНОГО ПОЛЯ	8
1.1. Загальний огляд класифікації перської фразеології та попередні наукові дослідження	8
1.2. Значення родинних стосунків в іранській культурі	13
1.3. Фразеосемантичне поле родинних стосунків як фрагмент мовної картини світу	16
Висновки до першого розділу	23
РОЗДІЛ 2. СПЕЦИФІКА ФРАЗЕОСЕМАНТИЧНОГО ПОЛЯ РОДИННИХ СТОСУНКІВ У ПЕРСЬКІЙ МОВІ	24
2.1. Зіставний аналіз фразеосемантичного поля родинних стосунків у перській та українській мовах	24
2.2. Роль культурних аспектів у формуванні фразеосемантичного поля родинних стосунків	29
2.3. Семантична характеристика фразеологізмів на позначення родинних стосунків у перській мові	31
Висновки до другого розділу	46
РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ ФРАЗЕОСЕМАНТИЧНОГО ПОЛЯ РОДИННИХ СТОСУНКІВ У ПЕРСЬКІЙ МОВІ	48
3.1. Класифікація фразеологізмів на позначення родинних стосунків у перській мові	48
3.2. Порівняльний аналіз перських та українських фразеологізмів на позначення родинних стосунків	54
Висновки до третього розділу	58
ВИСНОВКИ	61

	3
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	65
ДОДАТКИ	71

ВСТУП

У сучасному світі, де глобалізація та міграція стали звичайністю, вивчення мов та культур інших народів стає все більш актуальним. Однією з таких мов є перська мова, яка має величезний культурний та історичний потенціал.

Фразеосемантичне поле родинних стосунків у перській мові є одним з ключових аспектів вивчення цієї мови. Родина в перській культурі є центральним елементом суспільства та має величезний вплив на культурну, соціальну та економічну діяльність народу.

У магістерській роботі проаналізовано фразеологізми та лексеми, пов'язані з родинними стосунками у сучасній перській мові, а також їхню семантику та вживання в різних контекстах. Метою цієї роботи є поглиблене вивчення перської мови та культури через аналіз фразеосемантичного поля родинних стосунків.

За допомогою фразеологічних одиниць (далі ФО) ті, хто вивчає мову, можуть краще зрозуміти культуру та історію країни.

При вивченні нової мови, особливо перської, ознайомлення з фразеологізмами є невід'ємною частиною навчального процесу. Оскільки Іран є ісламською країною, а її культура та традиції дуже відрізняються від українських, розуміння перських фразеологізмів та виразів є важливим для розуміння їхньої мови та культури.

В останні роки тему фразеологізмів та фразеологічних виразів досліджувало багато науковців: як українських, так і закордонних. Серед них можемо виділити таких, як: М. Охріменко, О. Мазепова, Г. Голева, Ю. Рубінчик, В. Іванов. Серед сучасних іранських мовознавців фразеологією займаються С. М. Абтахі та Х. Агаї. Проте розуміння культури і походження фразеологічних одиниць перської мови все ще залишається малодослідженим [23].

Актуальність. Дослідження родинних стосунків є важливим аспектом сучасної мовознавчої науки. У сучасному світі змінюються традиційні родинні

структури, що призводить до зміни вживання та значення відповідних фраз та висловлювань. Дана робота може допомогти у розумінні цих змін та встановленні зв'язків між мовним виразом та соціальним контекстом.

У рамках роботи проаналізовано фразеологізми та лексеми, пов'язані з родинними стосунками, а також їхню семантику та вживання в різних контекстах. Окрема увага приділена розгляду традицій та звичаїв, пов'язаних з родиною у перській культурі. Основні завдання, які передуватимуть дослідженню фразеосемантичного поля родинних стосунків, полягатимуть у з'ясуванні особливостей вживання та семантики фразеологізмів та лексем.

Метою дослідження є аналіз фразеосемантичного поля родинних стосунків у сучасній перській мові, виявлення особливостей використання відповідних фраз та висловлювань, а також встановлення зв'язків між ними.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- розглянути історію розвитку перської фразеології та вивчити класифікацію ФО у перській мові;
- висвітлити роль родинних стосунків в іранській культурі;
- розкрити значення та класифікацію фразеосемантичного поля як фрагменту мовної картини світу;
- простежити вплив культурних аспектів на формування фразеосемантичного поля родинних стосунків;
- вивчити специфіку фразеосемантичного поля родинних стосунків у перській та українській мовах;
- дослідити семантичну характеристику фразеологізмів на позначення родинних стосунків у перській мові;
- проаналізувати фразеологізми на позначення родинних стосунків у перській мові, перекласти їх українською мовою та зробити порівняльний аналіз ФО;
- класифікувати фразеологізми з родинним компонентом у перській мові.

Об'єктом дослідження є ФО, пов'язаних з полем родинних стосунків у сучасній перській мові. Усього у даній роботі було підібрано та використано 68 фразеологізми.

Предметом є фразеосемантичне поле родинних стосунків у сучасній перській мові.

Методологічну та теоретичну основу роботи становлять теоретичні й практичні розробки таких мовознавців, як В. Виноградов, Ю. Рубінчик, О. Мазепова, М. Охріменко, В. Гумбольдт та ін.

Наукова новизна полягає в тому, що вперше в українській іраністиці зроблено спробу дослідити фразеосемантичне поле родинних стосунків у перській мові. Ця тема є доволі вузькою, тому джерел українською та англійською знайти доволі проблематично. Варто зазначити, що ця тема малодосліджена не тільки в українській лінгвістиці, але й в перській. Тому наукова новизна є безперечною і є важливим кроком у розвитку досліджень перської фразеології в Україні. Дослідження цієї теми виконувалося з використанням сучасних методів лінгвістичного аналізу та врахуванням варіативності вживання лексичних одиниць в різних соціокультурних умовах.

Теоретичне значення. Результати даної роботи мають важливе теоретичне значення для лінгвістики та культурології, оскільки дослідження фразеосемантичного поля родинних стосунків у сучасній перській мові дозволяє уточнити та розширити знання про структуру та функціонування лексичних одиниць у цьому полі. Також воно може допомогти в розвитку теорії лексичного семантизму та синтаксичного взаємодії між лексичними одиницями.

Практична цінність. Дослідження фразеосемантичного поля родинних стосунків у сучасній перській мові має велику практичну цінність для перекладачів та викладачів перської мови, оскільки воно допоможе їм у розумінні та перекладі текстів, що містять лексичні одиниці на позначення родинних стосунків. Це особливо важливо в контексті культурної специфіки перської мови, де терміни, що позначають родинні стосунки, можуть мати

глибокі історичні та культурні зв'язки. Результати такого дослідження можуть бути використані для написання курсових, бакалаврських та магістерських робіт із проблем перської фразеології, допоможуть уникнути помилок при перекладі і сприятимуть більш точному відтворенню змісту тексту.

Матеріалом дослідження є фразеологічні одиниці з родинним компонентом у кількості 68 ФО, які були взяті методом суцільної вибірки із фразеологічного словника Г. Голевої [8] та інтернет-ресурсів.

Структура магістерської роботи. Магістерська робота складається зі вступу, 3-х розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел і додатку. Основний зміст роботи викладено на 62 с., загальний обсяг магістерської роботи складає 75 с.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФРАЗЕОЛОГІЇ ПЕРСЬКОЇ МОВИ ТА ЇЇ ФРАЗЕОСЕМАНТИЧНОГО ПОЛЯ

1.1. Загальний огляд класифікації перської фразеології та попередні наукові дослідження

Фразеологічні структури мови відображають культурну спадщину та національну ідентичність лінгвокультурної спільноти. Фразеологія є розділом мовознавства, який вивчає фразеологічну систему мови, що складається із сукупності фразеологізмів. Хоча фразеологія досі не є повністю дослідженою наукою, деякі вчені вважають її самостійною лінгвістичною дисципліною.

Не можемо залишити поза увагою визначення терміну «фразеологізм», оскільки він є предметом фразеології як науки. Науковці вживають різні терміни на його позначення, такі як «фразеологічна одиниця», «фразеологізм», «ідіома» ті ін. та надають цьому терміну різні значення. Проте поняття «фразеологізм» та «фразеологічна одиниця» науковці зазвичай ототожнюють.[1]

За останні десятиріччя фразеологія стала однією з найбільш обговорюваних галузей лінгвістичної науки. Якщо раніше вважали, що вона знаходиться у стані "прихованого" розвитку, то зараз фразеологія вважається самостійною лінгвістичною дисципліною.

У сучасному мовознавстві існують різні теорії щодо сутності та визначення фразеологізму як мовної одиниці. Ці розбіжності виникають через різне розуміння дослідниками сутності самої фразеологічної одиниці.[46]

У лінгвістиці відомо більше 20 визначень фразеологічної одиниці, проте жодне з них не має загального визнання. Вважається, що визначення фразеологічної одиниці є так само складним, як і визначення слова. Швейцарський вчений Ш. Баллі дав визначення фразеологізму як "сполучення, що міцно увійшли в мову". Його вважають родоначальником теорії фразеології, оскільки він включив главу про фразеологію у свій підручник по стилістиці та опублікував дві книги на цю тему.

Відмінності фразеологічних одиниць від слів наступні: слова складаються з елементарних значимих одиниць мови, морфем, а фразеологізми – з компонентів словесного характеру, слова виступають як граматично єдинооформленні утворення, а фразеологізми – граматично окремо оформленні утворення. Таким чином, фразеологізми мають характерний набір диференціальних ознак:

- 1) це готові мовні одиниці, які не створюються в процесі спілкування, а беруться з пам'яті цілком;
- 2) це мовні одиниці, для яких характерна сталість у значенні, складі й структурі (аналогічно окремим словам);
- 3) в акцентологічному відношенні це такі звукові комплекси, у яких складові їхнього компонента мають два (або більше) основні наголоси;
- 4) це утворення, що членуються, компоненти яких усвідомлюються мовцями як слова [10].

Об'єктом вивчення фразеології як мовознавчої дисципліни є сукупність усіх фразеологічних одиниць (фразеологізмів) мови. Предметом фразеології вивчення типологічних ознак фразеологізмів, дослідження природи і їх сутності, закономірностей функціонування [3].

За визначенням Є. Діброви, фразеологія - це розділ мовознавчої науки, що вивчає стійкі сполучення слів різних типів (фразеологічні зрощення, фразеологічні єдності фразеологічні сполучення) [4].

Становлення фразеології пов'язують з ідеями французького лінгвіста Ш. Баллі, який, зокрема, запропонував термін "фразеологія". Фразеологія стала самостійною галуззю мовознавства в першій половині 20 століття [2].

Становленню фразеології як науки сприяли наукові праці таких мовознавців, як таких мовознавців, як: Ф. Буслаєв, І. Срезневський, О. Потебня, П. Фортунатов, О. Шахматов, Л. Щерба, Л. Булаховський.

В англо-американському мовознавстві термін «фразеологія» взагалі не вживається. Британський фразеолог Л. Сміт використовував термін ідіома у вузькому сенсі, щоб «визначити ці особливості мови...це аномалії мовлення, які

порушують правила граматики чи логіки». Оксфордський словник визначає слово ідіома таким чином: використовується як набір послідовно пов'язаних слів, засвоєних як єдине ціле, з точки зору значення кожного слова важко або неможливо зрозуміти його загальне значення [3].

Науковці зазначають, що фразеологія може бути виявлена так:

– як фразеологія мови в широкому сенсі слова, що включає до свого складу і словосполучення, цілком переосмислені, і словосполучення, у яких є непереосмислені слова-компоненти;

– як фразеологія мови у вузькому сенсі слова, що включає до свого складу тільки словосполучення, цілком переосмислені. В обох випадках характер фразеології, як і лексемний характер компонентів, не ставиться під сумнів.[23]

Для класифікації фразеологізмів найбільш відомою і найбільш прийнятною є класифікація В. Виноградова. Він перевіряє фразеологічні одиниці з точки зору семантичної злитості їх компонентів. Він розрізняє три типи одиниць: зрощення, єдності і сполучення[7].

Фразеологічні зрощення, або ідіоми – це абсолютно неподільні стійкі поєднання, загальне значення яких не залежить від значення слів-складників [8].

Виділяють такі характерні ознаки фразеологічних зрощень:

- неможлива перестановка компонентів;
- вони синтаксично нероздільні;
- не мають у своєму складі додаткових слів;
- можуть включати в себе архаїзми.

Фразеологічні єдності – це стійкі поєднання слів, в яких за наявності загального переносного значення зберігаються ознаки семантичної нарізності компонентів [5].

Їх характерними ознаками є:

- збереження значення кожного компонента;
- наявність експресивно-емоційного забарвлення;
- неможливість замінити один компонент іншим.

Фразеологічні сполучення – це стійкі звороти, до складу яких входять слова з вільним та фразеологічно пов'язаним значенням [5].

Також класифікація фразеологізмів полягає у поділі їх на різні види за різними ознаками.

1. За структурою:

- фразеологізми зі словом зв'язку: наприклад, "на кшталт", "відносно до", "наперекір".
- ідіоми: стійкі словосполучення, які мають своє власне значення, що не відображається в літеральному значенні окремих слів, наприклад, "взяти за серце", "розхитати віру".
- колокації: словосполучення, які часто вживаються разом і мають встановлене значення, наприклад, "глибокий сон", "зелений горошок".

2. За походженням:

- національні: фразеологізми, які вживаються тільки в певній національній мові, наприклад, "втратити голову" (російська мова).
- міжмовні: фразеологізми, які походять з інших мов і використовуються в даній мові, наприклад, "hasta la vista" (іспанська мова) в англійській мові.
- власне українські: фразеологізми, які утворилися в українській мові, наприклад, "закладати на лаври", "вистрибувати з шкіри".

3. За семантикою:

- метафоричні: фразеологізми, які мають переносне значення, наприклад, "мати вогонь в очах".
- метонімічні: фразеологізми, які використовуються в значеннях, що пов'язані з асоціацією, наприклад, "пити до дна".[12]

Перська фразеологія - це галузь лінгвістики, яка вивчає фразеологізми, які є важливою складовою частиною мови. Фразеологізми - це словосполучення або речення, які мають фіксований вислівний вигляд та спеціальне значення, відмінне від суми значень окремих слів у ньому.

Перська мова є однією з найбільш розповсюджених мов у світі, яку використовують більше 100 мільйонів людей. У перській мові існує велика кількість фразеологізмів, що використовуються в мовленні як розмовні, так і літературні вирази.

Фразеологія перської мови вивчає різні аспекти фразеологізмів, такі як їхнє походження, значення, використання та роль у комунікації. Вона досліджує різноманітні типи фразеологізмів, такі як ідіоми, прислів'я, приказки, фразеологічні звороти, порівняння та інші.

Аспекти фразеологізмів в перській мові включають у себе дослідження їх походження, структури, значення, функціонування та використання в мовленні. Щодо походження фразеологізмів, вони можуть мати різне походження, включаючи народні приказки, міфи, легенди, релігійні тексти, історичні події та культурні традиції. Джерелами походження фразеологізмів можуть бути інші мови, такі як арабська, турецька, французька, англійська, російська та інші.

Структура фразеологізмів в перській мові може бути різноманітною, включаючи прикметникові, дієслівні, іменникові та прийменникові фразеологізми. Значення фразеологізмів може бути прямим або переносним, а також вони можуть використовуватися для вираження емоцій, асоціацій, ідіоматичних висловів та інших мовних феноменів.

Функціонування фразеологізмів в перській мові полягає в тому, що вони є неодмінною частиною мовлення, використовуються для вираження конкретного значення і викликають у читача або слухача певні асоціації та емоції.

Одним з ключових аспектів перської фразеології є її класифікація. Фразеологізми можна класифікувати за різними критеріями, такими як їхнє походження, форма, тип та інші. Наприклад, за типом фразеологізмів можна виділити ідіоми, які є найбільш поширеними в перській мові. Ідіоми - це словосполучення, що має фіксований вислівний вигляд та спеціальне значення, яке не можна зрозуміти, розкладаючи його на окремі слова, у такому випадку треба звертати увагу на загальне значення виразу, і навіть тоді треба знати повне

значення певного виразу. За такою інформацією можна звертатися до фразеологічних словарів, наприклад, Г. Голевою [8]. Саме його ми і будемо використовувати далі в процесі роботи.

Сучасна перська фразеологія найширше представлена в наукових працях Г. Голевої та Ю. Рубінчика. Однак цей пласт знань все ще потребує подальшого дослідження.

Ю. Рубінчик визначає такі складові перської фразеології:

1) одиниці з широким семантичним діапазоном, компоненти яких не тільки частково або повністю втратили своє лексичне значення, але й залишилися незмінними

2) стійкі словосполучення у формі речення;

3) складні терміни та найменування;

4) модельовані форми, що являють собою стійкі словосполучення, побудовані за певною структурно-семантичною моделлю: іменні, дієслівні, фразеологізми-речення [29].

При класифікації фразеологічних одиниць сучасної перської мови за основу береться кореневе слово. Ю. Рубінчик класифікує фразеологізми відповідно до граматичного класу, до якого належить кореневе слово. Таким чином, науковець виділяє три типи фразеологізмів - словосполучень: іменникові, дієслівні та сполучникові [31].

1.2. Значення родинних стосунків в іранській культурі

Науковці визначають родину як групу з двох або більше осіб, пов'язаних кров'ю, шлюбом або усиновленням, які проживають разом. Таким чином, його вважають важливою одиницею прийняття рішень через велику кількість продуктів, які вони споживають [57].

Члени сім'ї впливають на поведінку один одного і, таким чином, впливають на діяльність, яка є частиною процесу прийняття споживачем рішень [58].

Сім'ї відіграють важливу роль у формуванні цінностей і поведінки своїх членів. Структура сім'ї складається з довготривалих властивостей відносин і взаємодії між членами сім'ї [57]. Зміни в ролі жінок у суспільстві змінили моделі родини. Такі зміни, як освіта, дохід і професія жінок, впливають на попередні переконання щодо влади та положення жінки в сім'ї [58]. У сучасних стосунках для прийняття рішень і виконання завдань члени сім'ї мають високий ступінь спільної участі [11]. Попередні дослідники виявили, що в сучасних сім'ях дружини мають більший вплив на прийняття рішень порівняно з сім'ями, де домінує чоловік [62]. Отже, можна констатувати, що в сучасній сім'ї чоловік і дружина частково однаково впливають на прийняття рішень.

Сімейні зв'язки високо цінуються в іранському суспільстві, і сім'я відіграє центральну роль у житті людей. Структура сім'ї в Ірані типово патріархальна, де батько є главою сім'ї та відповідає за забезпечення своєї сім'ї.

В іранській культурі наголошується на повазі до старших і членів сім'ї, а дітей вчать шанувати та слухатися своїх батьків. Загалом сімейні зв'язки в Ірані глибоко вкорінені в культурі та відіграють значну роль у житті людей. Сім'я розглядається як джерело сили та підтримки, і підтримка близьких стосунків з членами сім'ї дуже цінується.

Сімейні узи відіграють важливу роль у перській культурі та високо цінуються в перському суспільстві. Перська мова відображає це, маючи багатий словниковий запас для опису різних типів сімейних стосунків, ролей і обов'язків.

Морфологічно кажучи, перські терміни спорідненості поділяються на дві основні категорії: основні та похідні. Категорія основних охоплює ті споріднені терміни, які складаються з однієї лексичної одиниці або лексичної одиниці плюс модифікатор. Категорія похідних, навпаки, охоплює ті терміни, які складаються з двох або більше основних термінів, часто об'єднаних разом за допомогою *ezafe* (зв'язувальної граматичної морфеми, яка діє в перській іменниковій фразі та представлена як /e/ або /ye / залежно від фонет контекст, його функція та значення дуже близькі до «of» в англійській мові).

Основні терміни спорідненості в перській мові укладаються в дві системи: систему споріднення та систему споріднення. Система кровного споріднення включає 12 термінів. Ці терміни наведено нижче разом із їхнім перекладом українською мовою:

1. *pedarbozorg* - дідусь
2. *mādarbozorg* - бабуся
3. *pedar* - батько
4. *mādar* - мати
5. *'amu* - дядько (брат батька)
6. *'amme* - тітка (сестра батька)
7. *dāyi* - дядько (брат матері)
8. *xāle* - тітка (сестра матері)
9. *xāhar* - сестра
10. *barādar* - брат
11. *doxtar* - дочка
12. *pesar* - син

Окрім найближчих родичів, у перській мові також є слова для опису більш далеких родичів, таких як двоюрідні брати, племінники та племінниці. Наприклад, «*dowlatdoust*» означає двоюрідний брат, «*dowlatbaš*» означає племінник, а «*dowlatmand*» означає племінниця.

У перській мові також є спеціальні терміни для опису стосунків між родичами. Наприклад, «*hamvatan*» відноситься до людини, яка одружена з родичем свого подружжя, «*dāmād*» означає зять, «*xāhar-dāmād*» означає сестру зятя.

Варто зазначити, що перська мова має різні вирази та ідіоми, пов'язані з сім'єю, які відображають культурні цінності та ставлення до сімейних відносин. Наприклад, «*pedar koš*» означає батьковбивця і використовується для опису того, хто робить щось, що розчаровує або шкодить своєму батькові. Подібним чином,

фразеологізм «xāhar siyāh» означає чорну сестру і використовується для опису сестри, яка не є вірною або не заслуговує довіри.

Науковці вважають, що домінуючою формою іранської сім'ї є нуклеарна сім'я, до якої входять чоловік, дружина і діти. Ця сім'я формується на основі шариату і законного шлюбу, з цієї причини такі форми, як гомосексуальне життя або співжиття (життя без шлюбу) не вважаються сім'єю ні з точки зору шариату, ні звичаїв, хоча в деяких сім'ях дідусь або бабуся також живе з сім'єю. Сім'ї з одним батьком, бездітні пари та самотні жінки є серед інших форм сім'ї в Ірані сьогодні. Також вважається, що права і обов'язки членів сім'ї зазнали змін через конфлікт між традицією та сучасністю. Таким чином, еклектика або змішання ролей є однією з проблем, які можна побачити в сучасній іранській сім'ї. Це означає, що з жінками, які працюють поза сім'єю, ролі в сім'ї змішуються, а завдання праці, яке до цього часу було зарезервовано для чоловіків, також розподілено між жінками. Це поки ще немає згоди щодо виконання обов'язків у будинку та, у більшості випадків, виконання обов'язків у домі - це теж відповідальність жінки [63].

Загалом перська мова відображає важливість сім'ї та значення сімейних зв'язків у перській культурі. Великий словниковий запас і вирази, пов'язані з сімейними стосунками в перській мові, демонструють глибину культурних традицій і цінностей, які глибоко вкорінені в мові.

1.3. Специфіка фразеосемантичного поля родинних стосунків

Термін “фразеосемантичне поле” нещодавно з'явився у дослідженнях, відповідно до яких ФСП містить сукупність фразеологічних одиниць, пов'язаних між собою за змістом. Такі одиниці мають загальну інтегральну й інваріантну семантичні ознаки, які об'єднують усі фразеологізми в певну групу, що протиставляється іншим полям з погляду семантики [24].

Фразеосемантичне поле (ФСП) – це група пов'язаних між собою фразеологізмів, які мають спільний семантичний компонент. Це означає, що ці

фразеологізми містять спільний концепт або тему. Наприклад, у перській мові ФСП може бути пов'язаний зі станом здоров'я, який містить складні дієслова, такі як "behbudi peydā kardan" (відновити здоров'я), "bimār šodan" (захворіти), "dard dāštan" (відчувати біль), тощо.

ФСП можуть бути створені на основі різних критеріїв, таких як тематика, емоційна забарвленість, граматичні риси, етнічна чи культурна приналежність тощо. Наприклад, у перській мові можуть існувати ФСП, пов'язані з емоціями, такі як радість, гнів, сум тощо.

Інформація про ФСП може бути зібрана з різних джерел, таких як література, словники, корпуси текстів, спостереження носіїв мови та інші дослідження. Деякі джерела, такі як література та фольклор, можуть бути особливо корисними для збору інформації про ФСП, оскільки вони містять багато прикладів фразеологізмів, які використовуються в різних контекстах.

В Україні наразі дана тема розглянута недостатньо широко. В українському мовознавстві проблеми теорії семантичного поля розглядають наступні науковці: Ж. Краснобаєва-Чорна (2008), Л. Строченко (2008), І. Іванова (2008), О. Близнюк (2008), С. Олійник (2008).

Існує два різні напрямки досліджень семантичного поля із залученням фразеологічного матеріалу. Представники першого напрямку вважає за можливе розгляд фразеосемантичного поля (далі ФСП) як самостійної системи (Л.А. Бутарьова, В.Л. Дашевська, З.Ф. Скнар, В.І. Смирнова і т.д.) і визначають його як «замкнуту мікросистему, що співвідноситься екстралінгвістичними та лінгвістичними зв'язками з відповідним лексичним полем».

Інша частина дослідників, (В.П. Губарев, Л.М. Золотова, Е.М. Ножин, М.І. Семко) трактують фразеосемантичне поле як частину загального лексико-семантичного поля. Будь-якій системі притаманна ознака цілісності. Її вияви в різних системах можуть вирізнятися суттєвими особливостями. У семантичних полях ознака цілісності характеризує зміст поля, тому серед методів вивчення

системних відношень, зв'язків між елементами особливе місце посідає теорія семантичного поля.

Теорія семантичного поля виникла в 20–30-ті роки ХХ століття внаслідок відродження філософського підходу до розуміння мови, звернення до ідей В. Гумбольдта, його порівняльно-історичного методу дослідження мовних явищ.

Семантичне поле в лінгвістиці стає однією з найважливіших категорій, у якій системно розглядаються цілісні за своїм змістом одиниці. У цій категорії найвищого порядку не тільки віддзеркалюється ієрархічна структура фрагментів фразеосемантичної системи, але й взаємопов'язано представлені відношення традиційних мовних категорій (синонімія, антонімія)

Для семантичного поля характерна наявність загальної семантичної ознаки, що виражається мовною одиницею із спільним значенням (архісемою), і наявність диференційних ознак, якими одиниці поля відрізняються. Сучасна лінгвістика керується положенням про те, що основним змістовим елементом мовної картини світу є семантичне поле, і в його основі лежать знання, закріплені в семантичних категоріях, семантичних полях, складниками яких є мовні одиниці, структуровані в межах поля [19].

Мовна картина перської мови містить різні фрагменти мовних полів, найважливішим із яких для репрезентації його специфіки визнаємо фразеологічне (фразеосемантичне) поле (ФСП). З одного боку, ФСП належить до універсальних у системі будь-якої мови, а його члени активно влітаються у процес ідіоматизації, а з іншого – склад, семантика (а також її концептуально-прагматична складова частина) членів ФСП багато в чому визначаються екстралінгвістичними чинниками, зокрема культурно-історичними особливостями в житті перського етносу [55].

Поняття функціонально-семантичного поля відображає явище взаємодії елементів різних мовних рівнів, що в повній мірі розкриваються при їх функціонуванні в мові. Але системно-мовні основи єдності типу

функціонально-семантичного поля закладені у самому ядрі граматичної будови мови, ядрі граматичної категоріальності [3].

Семантичне поле – це поняття з лінгвістики, яке описує групу слів, що пов'язані між собою за змістом або темою. Семантичне поле може включати слова, які мають спільні концепти або тематику, і можуть бути розташовані у формі віток дерева або спільної зони.

Наприклад, семантичне поле "погода" може включати слова, які описують різні аспекти погоди, такі як "сонячно", "хмарно", "дощово", "туманно" і т.д. В цьому семантичному полі слова пов'язані між собою за їхньою спільною темою, тобто погодою.

Семантичні поля є важливим інструментом для аналізу мови, оскільки дозволяють вивчати зв'язки між словами та їхню семантику. Вони можуть бути використані для кращого розуміння лексичної структури мови, а також для порівняння лексики різних мов.

Існує кілька підходів до класифікації семантичних полів, залежно від їхньої структури та організації.

Існують різні види класифікації семантичних полів. Одна з них базується на ступені абстракції теми, що відображена в полі. У такому випадку розрізняють:

1. Конкретні семантичні поля - це поля, що описують конкретні предмети або речі. Приклади включають семантичні поля, пов'язані з тваринами, рослинами, кольорами, числами тощо.

2. Абстрактні семантичні поля - це поля, що описують абстрактні поняття. Приклади включають семантичні поля, пов'язані з емоціями, відчуттями, діями, якостями тощо.

Інша класифікація семантичних полів базується на типі відносин між словами в полі:

1. Синонімічні семантичні поля - це поля, в яких слова є синонімами одне для одного. Приклади включають семантичні поля, пов'язані зі снігом, дощем, вітром тощо.

2. Антонімічні семантичні поля - це поля, в яких слова протилежні за значенням. Приклади включають семантичні поля, пов'язані зі світлом/темрявою, теплом/холодом, добром/злом тощо.

3. Гіперонімічні та гіпонімічні семантичні поля - це поля, в яких слова мають відносину гіперонім-гіпонім.

Класифікація фразеосемантичних полів (ФСП) зазвичай залежить від підходу дослідника та мети його дослідження. Проте, можна виділити декілька типів класифікації, які базуються на різних критеріях.

1. За тематикою: ФСП можна класифікувати за тематикою наукових досліджень, наприклад, ФСП зі зв'язком з природою, ФСП зі зв'язком з родиною, ФСП зі зв'язком з емоціями тощо.

2. За морфологічною структурою: ФСП можна класифікувати за морфологічною структурою фразеологізмів, наприклад, ФСП зі складовою частинкою "не", ФСП з дієсловами дії, ФСП з прикметниками тощо.

3. За типом структури ФСП: ФСП можна класифікувати за типом структури, наприклад, ФСП з поняттями-антонімами, ФСП з експресивним значенням, ФСП з метафоричним значенням, ФСП з алегоричним значенням тощо.

4. За ступенем концептуальної взаємодії: ФСП можна класифікувати за ступенем концептуальної взаємодії між фразеологізмами, наприклад, ФСП з пов'язаними концептами, ФСП з несподіваними концептуальними зв'язками, ФСП з мультikonцептуальним значенням тощо.

Джерелами походження інформації про класифікацію ФСП можуть бути наукові дослідження, присвячені фразеології та семантиці, джерела з лінгвістичної теорії, джерела з фразеології окремих мовних систем, а також власні дослідження дослідників.

У структурі фразеосемантичного поля найбільш важливим є визначення ядра (центра) й периферії. Одиниці поля групуються навколо семми, що найбільш повно виражає його загальне значення. Незважаючи на повноту вираження, це значення знаходиться в позиції мінімальної обумовленості від оточення й утворює ядро фразеосемантичного поля.[28]

Тому фразеологічні одиниці, що складають ядро, повинні бути нейтральними, тобто стилістично немаркованими і мати найбільшу єдність. Позиція мовних одиниць у полі словосполучень залежить від семантичної близькості слів до загального значення або кількісної визначеності головної ознаки. Спираючись на наявні роботи з польових досліджень різних груп ФП, можна говорити про специфіку структури ФСП по відношенню до груп семантичних слів. У сфері семантичних словосполучень неможливо виділити, яка з них переважає, оскільки ФО представляють основне значення, що пояснюється семантичними та семантичними особливостями фразеологічних одиниць, які відрізняють їх з лексичними одиницями. Цінності – основа побудови поля. Тому відносини мають різне значення для мовних одиниць.

Фразеосемантичне поле (ФСП) родинних стосунків в перській мові є одним з найбільш обширних і складних полів у цій мові. Воно складається з численних фразеологізмів та ідіом, які використовуються для опису різних аспектів сімейних відносин та взаємодій між різними членами родини.

У ФСП родинних стосунків в перській мові можна виділити кілька основних категорій, таких як категорія батьківства, категорія шлюбу та категорія братерства та сестринства. Кожна з цих категорій містить в собі численні фразеологізми та ідіоми, що описують різні аспекти відносин між різними членами родини.

Наприклад, лексема «*mādar bozorg*» (букв. велика мати) використовується для опису бабусі з боку матері, яка часто має особливе значення для своїх онуків.

Крім того, у ФСП родинних стосунків в перській мові є численні ідіоми, які використовуються для опису різних аспектів взаємодії між членами родини.

Наприклад, ідіома «*dard-e del dārad*» (букв. мати має біль у серці) вказує на те, що мати дуже турбується про свою родину та намагається зробити все можливе для їхнього щастя.

Фразеосемантичне поле (ФСР) родинних стосунків в перській мові залежить від різних факторів. По-перше, воно залежить від соціокультурного контексту, який визначає спосіб, яким сприймається і використовується мова. У перській культурі родина має особливе значення, і це відображається в фразеології. Багато фразеологізмів пов'язані з родинними стосунками, і вони відображають традиційні цінності, які пов'язані з сім'єю в перській культурі.

По-друге, ФСР родинних стосунків в перській мові залежить від історичного контексту. У перській мові багато слів і виразів мають своє коріння в історії Ірану та персидської культурі. Багато фразеологізмів з родинною тематикою пов'язані зі стародавніми персидськими легендами та історіями. Наприклад, фразеологізм "*šāhzāde kučulu*" (шахзаде кучулу) букв. "маленький принц" використовується для позначення дитини або юнака, який дуже гарно виглядає. Цей вираз походить з туркменської народної казки "Шахзаде Кучулу", яка була популярною у перській культурі.

По-третє, ФСР родинних стосунків в перській мові залежить від взаємодії з іншими мовними категоріями, такими як стиль мовлення, граматики та лексики. Наприклад, дієслово *didār kardan* означає "зустрітися", але в поєднанні зі словом (*xānevāde*) - "сім'я" утворює фразеологізм *didār-e xānevāde*, і має конкретне значення, яке не може бути зрозуміле з розбору окремих слів. Він означає "зустріч з родиною" і має певний емоційний відтінок, пов'язаний зі збором родини. У перській культурі родина є дуже важливою і часті зустрічі з родиною є нормою, особливо під час святкування релігійних та національних свят. Тому фразеологізми, пов'язані з родинними стосунками, мають велике значення в перській мові та культурі.

Висновки до першого розділу

У сучасному мовознавстві існують різні теорії щодо сутності та визначення фразеологізму як мовної одиниці. Ці розбіжності виникають через різне розуміння дослідниками сутності самої фразеологічної одиниці.

У лінгвістиці відомо більше 20 визначень фразеологічної одиниці, проте жодне з них не має загального визнання. Вважається, що визначення фразеологічної одиниці є так само складним, як і визначення слова.

Фразеологія перської мови вивчає різні аспекти фразеологізмів, такі як їхнє походження, значення, використання та роль у комунікації. Вона досліджує різноманітні типи фразеологізмів, такі як ідіоми, прислів'я, приказки, фразеологічні звороти, порівняння та інші.

Сучасна перська фразеологія найширше представлена в наукових працях Г. Голевої та Ю. Рубінчика. Однак цей пласт знань все ще потребує подальшого дослідження.

Термін “фразеосемантичне поле” нещодавно з'явився у дослідженнях, відповідно до яких ФСП містить сукупність фразеологічних одиниць, пов'язаних між собою за змістом. Такі одиниці мають загальну інтегральну й інваріантну семантичні ознаки, які об'єднують усі фразеологізми в певну групу, що протиставляється іншим полям з погляду семантики

Класифікація фразеосемантичних полів (ФСП) зазвичай залежить від підходу дослідника та мети його дослідження.

У ФСП родинних стосунків в перській мові можна виділити кілька основних категорій, таких як категорія батьківства, категорія шлюбу та категорія братерства та сестринства. Кожна з цих категорій містить в собі численні фразеологізми та ідіом, що описують різні аспекти відносин між різними членами родини.

РОЗДІЛ 2. СПЕЦИФІКА ФРАЗЕОСЕМАНТИЧНОГО ПОЛЯ РОДИННИХ СТОСУНКІВ У ПЕРСЬКІЙ МОВІ

2.1. Зіставний аналіз фразеосемантичного поля родинних стосунків у перській та українській мовах

Родинні стосунки в українських приказках та прислів'ях відображають важливість родини для будь-якого етносу. Однак способи вираження цінності родини залежать від світогляду та норм, що існують у суспільстві. Українські прислів'я підкреслюють роль батька як охоронця та годувальника сім'ї, а матері – як берегині сімейного вогнища та джерела мудрості та любові. Образ мачухи створює контраст із образом матері, він відображає холодність та відсутність турботи. Створення власної сім'ї завжди було важливим завданням, а одруження – урочистою та важливою подією. Прислів'я часто виражають негативне ставлення до тих, хто не бажає або не може одружитися. Також описуються чарівні риси коханої дівчини чи хлопця. У контексті сватання запрошені старости йдуть до батьків нареченої, щоб отримати згоду на шлюб.

Українські прислів'я підкреслюють важливу роль батька – охоронця, годувальника сім'ї; недарма казали: «Сім'я без батька, як хата без даху», «Батько пазуху дере, та дітям дає», «Батькова хата усім багата». Особлива роль відводилася матері як Берегині сімейного вогнища, правікової мудрості, доброти та любові: «Нема в світі цвіту цвітнішого як маківочка, нема ж і роду ріднішого як матіночка», «Як ластівка з ластів'ятком, так мати з дитятком»

Зі стародавніх часів створення власної родини завжди вважалося однією з найважливіших життєвих задач, а весілля завжди було особливо урочистою та хвилюючою подією. Народна мудрість наголошує на необхідності створення сім'ї.

Особлива магія оточує українські народні твори, що оспівують кохану дівчину чи хлопця. Вони порівнюються з медом, квіткою, зорею або соколом.

У прислів'ях часто виявляється негативне ставлення до тих парубків та дівчат, які не бажають чи не можуть одружитися. Їм приписують такі критичні висловлювання: "Старого парубка женити як старе м'ясо варити", "Гарна дівка як торішня весна". Коли настав час свататися, жених разом із старостами йшов до батьків нареченої з обрядовим хлібом, щоб отримати попередню згоду на шлюб.

Широко репрезентовані в українському паремійному фонді й висловлення про стосунки чоловіка та дружини.[21]

Більшість українських приказок та прислів'їв підкреслюють, що щасливе сімейне життя настає, коли дружина виявляє покірність, лагідність і має розум, а чоловік проявляє доброту, працьовитість та інші чесноти. Такі вислови, як "Любляться як молодята", "Живуть як голубів пара", "Живуть між собою як риба з водою", "Нежонатий як ВОВК, оженився як шовк", "Коло доброго чоловіка і жінка як квітка", підкреслюють щасливе партнерство в сім'ї.

Однак народна увага частіше зосереджується на проблемах і негараздах у сімейному житті. Приказки, як "Чоловік як кисіль з молоком та ще й обсипаний табаком", "Була дівка на всю вулицю, а стала як баба на всю піч", "Мене мати народила на святого Спаса, дала мені личенько як у Фантомаса", "За добрим чоловіком жінка як калина, а за поганим як билина", відображають труднощі і конфлікти в подружжі.

Проте переважна більшість українських прислів'їв і приказок підтримують рівноправність між чоловіком і жінкою, розглядаючи їх як нерозривне ціле. Вислови, такі як "Муж та жона - одна сатана", "Чоловік та жінка - одно діло, одно тіло, один дух", підкреслюють єдність і спільну відповідальність чоловіка і жінки в сімейному житті.

Українські паремії часто відображають важливу роль, яку відіграють свекруха, свекор, теща і зять у стосунках українських родин. Свекруха зазвичай займає центральне місце в українській сім'ї. Молода дружина, згідно з традицією, вступає в родину свого чоловіка і негайно опиняється під владою свекрухи. Це

відображається у пареміях, наприклад, "Помнить свекруха свою молодість, через те й невістці не вірить" або "Чужа хата така, як свекруха лихая".

Тема стосунків між тещою і зятем також є популярною серед українського народу. Теща, переймаючись долею молодої сім'ї, старається керувати її життям, нав'язувати свою думку та давати вказівки щодо різних питань. Якщо тещі не подобається зять, життя молодої сім'ї може перетворитися на справжнє пекло, оскільки теща зосередить всі зусилля на боротьбі з неприйнятним зятем. Такі паремії, як "Коза не скотина (худоба), а зять не дитина", "Нема з пса солонини, - а з зятя дитини", "Зять чиряк, дочка болячка", відображають цю проблематику.

В цілих українських родинах стосунки між свекрухою, тещою, та зятем можуть впливати на затишок сімейного життя, спричиняти конфлікти та напруження.

Низку асоціацій виявлено в паремійних контекстах із центральними номінаціями брат і сестра. Передусім у них відтворено уявлення про добро й зло у стосунках між членами однієї сім'ї, у ставленні одне до одного: «Братня любов краще кам'яної стіни», «Сестра із сестрою, як риба з водою»[21]

Стосунки між братами та сестрами не завжди ідеальні, в них є і заздрість, і корисливість: «Сестра сестрі заздрить в красі», «Сестра то була мала, а то від братового добра аж землю вросла», «Син від батька розумніший радість, а брат брата мудріший - зависть».

Повага до старших є однією з основних цінностей української моралі. Це шанобливе та лагідне ставлення до старих батьків, яке відображено в українській народній творчості. В пареміях чітко виражено значення поваги до старших та турботи про людей похилого віку, які потребують особливої уваги.

Аналізуючи прислів'я та приказки, можна зробити висновок, що українці надавали великого значення сім'ї як осередку суспільства і родинним стосункам. В народних творах відображено уклад та взаємостосунки в українській родині протягом багатьох століть. Також помітно, що народ з гумором сприймає життєві негаразди та з використанням іронії або сарказму бореться з сімейними й

життєвими проблемами. Незважаючи на те, що аномалії в українських родинах не виникали часто, на них зверталася найбільша увага, що знайшло своє відображення в цих пареміях як пересторога для молодого та недосвідченого покоління.

Перська мова неодноразово ставала об'єктом дослідження, адже вона є надзвичайно цікавою з точки зору ідіоетнічної специфіки [25]. Особливо це прослідковується у зіставних дослідженнях. Таким чином, одним з підходів до вивчення національно-культурної специфіки мови є її аналіз відносно іншої мови, адже національна специфіка семантики лексичної одиниці – це її відмінність за значенням від подібних за семантикою одиниць мови порівняння. При дослідженні національно-культурної специфіки фразеологічних одиниць сучасних перської і української мов в рамках порівняльного підходу доцільним вбачаємо звертання лише до плану змісту оскільки план вираження одиниць різних мов є відмінним за визначенням.[30]

У перській культурі родина має велике значення, і родинні стосунки є однією з найважливіших складових їхнього життя. Родина вважається основою суспільства і є місцем, де навчаються моральні цінності, традиції і звичаї.

У перській культурі існує традиція дотримання родинних зв'язків і підтримки стосунків з близькими. Батьки часто грають важливу роль в житті своїх дітей, допомагаючи їм у здобутті освіти та виборі кар'єри. Також, діти, як правило, дуже поважають своїх старших родичів, і традиційно старші люди мають високий авторитет в родині. [68]

Крім того, у перській культурі надається велике значення шлюбу і сімейному життю. Укладення шлюбу вважається одним з найважливіших етапів життя кожної людини, і сімейне життя є центром уваги багатьох перських родин.

Загалом, у перській культурі родина відіграє важливу роль в житті людей, і родинні зв'язки є надзвичайно важливими.

Один із найважливіших соціальних інститутів, який протягом тривалого часу був важливим в іранському суспільстві - це сімейний заклад. Соціологи

дають таке визначення сім'ї: сім'я – це група людей, пов'язаних між собою шлюбом або кровною спорідненістю. Як дружина, чоловік, мати, батько, брат, сестра та дитина, вони взаємодіють один з одним і створюють спільну культуру та живуть в особливій одиниці.

У визначеннях сім'ї зазвичай виділяють три основні осі:

1. Сім'я формується на основі шлюбу між двома статями.
2. Між його членами існують відносні або причинно-наслідкові зв'язки.
3. Крім біологічних функцій (наприклад, виробнича), виділяють також виховну, освітню та економічну.

У суспільстві Ірану соціальні та економічні зміни за останній час вплинули на структуру, обов'язки тощо. Іранські сім'ї зіткнулися з новими структурними та культурними змінами та переживають нові концепції. Хоча іранська сім'я зазнала серйозних змін у нову еру, вона все ще зберегла своє попереднє значення, і ядром іранського суспільства є сім'я, а не окрема особа. Особистість організована в сім'ї та пов'язана з суспільством. Для іранської людини немає місця для проживання поза домом і сім'єю; Тому іранська індивідуальність - це індивідуальність, яка взаємодіє з сім'єю і виходить з неї, а не конфліктує з нею. Сучасна іранська індивідуальність орієнтована на сім'ю, а сім'я все ще дуже важлива для громадської думки іранців. Хоча сім'ї, очевидно, є нуклеарними, нуклеарна сім'я в Ірані відрізняється від нуклеарної сім'ї в західних країнах. Ця сім'я пов'язана мережею спорідненості, і будь-який недолік у цих відносинах компенсується. Між членами сім'ї існує особливий емоційний зв'язок, який не зникає, коли діти йдуть з дому. Вибір подружжя також здійснюється через родинні стосунки чи сімейні знайомства, а якщо дівчина та хлопець зустрічаються поза сім'єю, то при умовному шлюбі також необхідна згода батьків. Основною функцією шлюбу є породження та передача культури. Незважаючи на те, що в деяких випадках спостерігається полігамія, основною тенденцією сім'ї є моногамія. Тому можна сказати, що зміни в інституті сім'ї – це внутрішні зміни.

З точки зору Священного Корану, сім'я є найменшою і найважливішою соціальною одиницею, яка відіграє центральну і вирішальну роль в організації та осередках суспільства. Тому серед усіх соціальних інститутів і громадських організацій, в ісламі сім'я вважається найважливішою.[67]

Сім'я становить серцевину людських суспільств, і її становлення є першим кроком від індивідуального стану до соціального стану. Сім'я - це фабрика, що створює людину, основа якої заснована на прихильності, співпереживанні та товаристві, а її стосунки засновані на любові та милосерді, і з цього приводу Священний Коран говорить у сурі Тахрім 6: “Той, хто вірує, захисти себе та свою сім'ю від вогню, який розпалюють люди та каміння, вогню, до якого призначені ангели, який є суворим і суворим”.

2.2. Роль культурних аспектів у формуванні фразеосемантичного поля родинних стосунків

Кожна культура (і її субкультури) породжує певну нормативну модель сім'ї, точніше – групу моделей [34].

Проблему взаємозв'язку мови й культури, мови і народного світогляду досліджував німецький лінгвіст В. фон Гумбольдт, який ще на початку XIX ст. сформулював ідею про тісний зв'язок духовного світу народу і його мови: «Мова тісно переплетена з духовним розвитком людства і супроводжує його на кожному етапі його локального прогресу, відбиваючи у собі кожну стадію культури». Вчений висунув тезу, важливу для сучасної концепції національно-культурної своєрідності мовної картини світу, яка звучить так: «різні мови – це зовсім не різні позначення однієї й тієї самої речі, а різні бачення її», «мови... дають нам різні способи мислення і сприйняття», «мова завжди втілює у собі своєрідність усього народу» [10].

Серед національно-специфічних компонентів культури мові належить провідне місце, вона є одним з найвиразніших репрезентантів національної самобутності. У ній фіксуються певні ціннісні настанови та орієнтири

суспільства, які передаються з покоління в покоління. І якщо мова – душа народу, то фразеологія – душа мови. Саме на фразеологічному рівні національно-культурні особливості мовної системи виявляються найбільш яскраво і своєрідно [14].

Пізнання менталітету народу передбачає розуміння та оцінювання фразеологічних одиниць як мовних знаків національної культури. Фразеологізми, які відображають у своїй внутрішній формі характерні особливості культури, побуту, тваринного і рослинного світу, народні звичаї та символіку, є національно-специфічними.

Фразеологічні одиниці мають національно-культурне значення, що пов'язане не з одним мовцем, а з етнічно-територіальною групою. Слова-компоненти, які входять до складу ФО, виражають відношення етнічних груп до своєї культури, історії та інших аспектів національної ідентичності.

У сучасній лінгвістиці виокремлюють три рівні прояву національно-культурної специфіки фразеологічних одиниць з особливим компонентом семантики. До першого рівня належать фразеологізми, у яких національно-культурний компонент семантики виявляється у сукупному значенні лексичного комплексу, у якому віддзеркалюється певна специфічна ситуація або особливість національної структури, наприклад, перс.: **mesl-e sag pašimān šodan** (про нещирю людину) – каятися як собака; укр.: не вартий і ламаного гроша в базарний день. На цьому рівні фразеологізми порівнюваних мов відображають специфіку національної культури усім своїм ідіоматичним значенням.

До другого рівня належать фразеологічні одиниці, що віддзеркалюють особливість національної культури одиницями свого складу, а також асоціаціями, які викликає цей компонент **har jā xarš āst** : у носіїв мови, наприклад, сторонися жорстоких, насильників (**jāy-e tars āst**) божевільних – прик. де ведмідь, там місце страху, **tā qam naxuri beh qamxovari nahresi** – присл. доки сам не відчуєш горя, не навчишся співчувати іншим; укр.: розжалобився, як

вовк над поросям: від'їв ніжки, та й плаче; не бійся лиха, яке вже позаду. Для таких висловів характерне ситуативне розширення змісту словосполучення.

До третього рівня належать фразеологічні одиниці, в яких національно-культурна специфіка закладена у прямому значенні їх компонентів, тобто у прототипі фразеологізму, наприклад, перс.: **āš xordan va jaš rā šekastan** (виявити чорну невдячність) – з'їсти кашу та роз- **نان اينجا آب اينجا، كجا beh rum-e kojā injā**, пороти мішок із зерном тут хліб, тут вода – не знайти місця краще, **mesl-e šir-e modar** – чистий як материнське молоко; укр.: відрізана скиба від хліба, залити сала за шкуру, як маслом по душі. У наведених прикладах національно-культурна специфіка є очевидною [30].

В Ірані крім шаріату та писаних законів, одним із впливових джерел у поясненні та тлумаченні сімейних законів є «традиції та звичаї». Звичай впливає з поведінки, мови, літератури та характеру людей. Одним із традиційних джерел є народна культура та література [64].

Фразеологізми з родинним компонентом є важливим елементом мовного виразу та культурної спадщини. Утворені в результаті еволюції мови, вони відображають культурні аспекти та особливості певної національної спільноти.

Культурні аспекти грають важливу роль у формуванні фразеологізмів з родинним компонентом, оскільки вони відображають спосіб життя, цінності та традиції національної культури. Наприклад, українські фразеологізми з родинним компонентом часто відображають повагу до старших, важливість сім'ї та традиції, пов'язані з родинним життям. Такі фразеологізми, як "брат за брата", "сестра моя не борода", "батьківська рідня" відображають повагу до родини та її значення в українській культурі.

2.3. Семантична характеристика фразеологізмів на позначення родинних стосунків у перській мові

Перська родина має дуже важливе значення в іранській культурі. Родина вважається основою суспільства і має великий вплив на життя людей в Ірані.

Фразеологізми, пов'язані з родинними стосунками, є невід'ємною складовою частиною мовлення в іранській культурі. Вони відображають відносини між родичами, їхні обов'язки та зобов'язання, а також часто включають у себе культурні, історичні та релігійні вірування.

Багато фразеологізмів про родину містять у собі метафоричні вирази, які символізують різні аспекти родинного життя. Фразеологізми про родину можуть мати різний характер і відображати різні аспекти родинних стосунків, такі як взаємодія між членами родини, родинні зв'язки, підтримку, кохання, шанування та обов'язки. Вони можуть бути використані для висловлення вдячності, похвали, або ж, навпаки, для висловлення невдоволення, осуду або обурення щодо поведінки членів родини.[65]

У більшості випадків фразеологізми, пов'язані з родинними стосунками, є популярними і можуть мати різні варіації в залежності від контексту. Незважаючи на це, вони часто мають загальний зміст та відображають важливість родинних зв'язків у житті людини.

У перській мові існує багато ідіом і виразів про сім'ю. Ось кілька прикладів:

1. *Вислови про родину:*

Xišāvandi gerān bahā-st “Споріднення дороге.” Цей вислів підкреслює важливість сім'ї та цінність підтримки близьких стосунків із рідними. Це висловлює ідею про те, що сім'я та родина є найбільшими духовними та моральними цінностями в житті людини, а збереження та підтримка зв'язків з родичами має велике значення для нашого щастя і благополуччя.

Xāne ‘yāni donyā-ye mā : “Дім - це наш світ”. Ця ідіома відображає ідею про те, що дім і сім'я є найважливішими речами в житті. У перській культурі родина має велике значення і вважається основою суспільства. Більшість іранців дуже поважають своїх батьків та старших родичів, і зв'язок з ними є надзвичайно важливим. У багатьох випадках люди навіть живуть з батьками або старшими родичами, щоб піклуватися про них та забезпечити їхнє благополуччя.

Xāne bi karān, āsmān bi rāyān : Цей вислів означає "небо безкрайне, дім безкінечний" і використовується, щоб описати почуття безмежності та незламної зв'язку з домом і родиною. Він підкреслює важливість родинних зв'язків та того, що дім - це місце, де люди можуть відчувати себе безпечними та захищеними, де батьки можуть виховувати своїх дітей і де сім'я може підтримувати одна одну у всіх життєвих ситуаціях.

Xānevāde gardan mīxorad, vali nemišekānad. "Сім'ї можуть сваритися, але вони ніколи не розпадуться". Цей вислів відображає ідею про те, що сімейні узи міцні й стійкі навіть перед обличчям конфліктів і незгоди.

Došman xun-e xodeše: буквально має значення "ворог — це його власна кров". Цей вислів стосується членів сім'ї, які конфліктують або відчужені один від одного. Він вказує на те, що, незважаючи на сварки та непорозуміння між родичами, вони все ж таки мають спільну кров та зв'язок. Вислів можна розуміти і як заклик до миру та примирення між членами сім'ї, навіть якщо вони мають різні думки та погляди.

Xānevāde yā vatan?: Ця фраза означає "сім'я чи Батьківщина?" Його часто використовують для опису ситуацій, коли хтось повинен зробити вибір між бажаннями своєї сім'ї та своїм патріотичним обов'язком.

Xāne-ye hod-at biyā: перекладається як "приходь у свій дім" і часто використовується, щоб заохотити членів сім'ї повернутися до свого сімейного дому або заохотити людей цінувати свою власну сім'ю та віддавати їй пріоритет.

Xun-e hod-ešo xāne sāzi kard: Ця фраза означає "він створив дім своєю кров'ю" і стосується того, хто наполегливо працював, щоб створити міцну та згуртовану сім'ю.

Āšmat beh rušani-ye xāne-ye hod-at bāšad: означає "нехай ваші очі ясно бачать ваш власний дім". Цей вираз зазвичай вживається для побажання комусь, щоб він знайшов щастя і задоволення в домашньому житті. Він може бути вжитий як привітання для молодої пари, яка вступає в шлюб, або як вираз підтримки для когось, хто щойно переїхав у нове житло або збирається зробити

великий крок у житті, пов'язаний з родиною. В цьому вислові міститься ідея, що успіх у домашньому житті є одним з найважливіших аспектів життя людини і що це можна досягти, якщо людина робить все можливе, щоб зробити свій дім приємним і затишним місцем.

Xāne bināmuš: даний вираз перекладається як “нечесний дім” і використовується для позначення неблагополучної або неблагополучної сім’ї.

Do dast do rā-ye xānevāde: “дві руки, дві ноги, сім’я” та підкреслює важливість спільної роботи членів сім’ї та підтримки один одного. Вона означає, що члени сім’ї повинні працювати разом, допомагаючи один одному, і що це співпраця є ключем до успіху та щастя в сімейному житті.

Be xišāvand-et beguyid pir šavim: ця фраза означає “скажи своїм родичам, що ми старіємо” та використовується, щоб нагадати людям цінувати час із сім’єю та намагатися залишатися на зв’язку з віком. Цю фразу в першу чергу використовують для підкреслення важливості спілкування зі старшими членами родини, які можуть почуватися занедбанними або забутими в сучасному світі, де більше уваги приділяється індивідуальним заняттям та зовнішнім зв’язкам. Вона також може бути використана, щоб закликати до поваги до старших та їх життєвого досвіду.

2. Про батьків:

Батьки в Ірані, так само як і в більшості культур, відіграють дуже важливу роль у житті людей. Вони є символом родини, забезпечують опіку та підтримку своїм дітям, особливо в старості. В іранській культурі батьки мають високий статус та повагу, і їхні поради та думки часто беруться до уваги при прийнятті важливих рішень в житті. Крім того, діти в Ірані зобов’язані дбайливо ставитися до своїх батьків і допомагати їм у будь-який спосіб, що відображає важливість родинних зв’язків і традицій у цій культурі.

Становище матері дуже високе не тільки на практиці, але і на словах. Настільки високе, що існує вираз *Behēšt zir rāye mādarān ast va mādar miyvah nāyāb ast*. Цей вираз в перекладі на українську мову має наступний зміст: "Рай

лежить під ногами матерів, а мати є рідкісним плодом". Це вислів підкреслює важливість та значущість матерів в житті людини, їхню неоціненну роль виховання та догляду за дітьми.

Також маємо вираз *xāne bedun mādar mesl-e qabrestān ast* ."Дім без матері схожий на кладовище". Він відображає те, що дім без матері схожий на кладовище - безжиттєвий і пустий. Материнський дотик, турбота та ніжність є необхідними для того, щоб дім був сповнений теплом та життєвою енергією.

Також не варто забувати і про батька. У перських фразеологізмах він також користується великою повагою.

Agar bašče be zamin bioftad, pedar barāyeš migeriyad va agar pedar be zamin boxorad, bašče be u miḫandad - це фразеологізм, який можна перекласти на українську мову таким чином: "Якщо дитина впаде на землю, батько плаче, а якщо батько впаде, дитина сміється"

Це прислів'я підкреслює те, що в дитинстві діти ще не розуміють багатьох речей, тому вони можуть сміятися навіть у випадку, коли батько потрапляє в нещасний випадок. В той же час, коли дитина впадає, батько реагує емоційно і плаче, оскільки він турбується про дитину та хоче захистити її від будь-яких травм або поранень. Батьки повинні бути уважними та турботливими щодо своїх дітей, навіть якщо це може викликати у них сміх або жартівливі коментарі.

Pedar ‘omri nān be farzand midahad, farzand yek ruz nemitavānad nān be pedar bedahad. Переклад: Батько дає хліб своєму синові на все життя, але син не може дати хліба батькові навіть на один день. Значення: батько завжди дбає про своїх дітей і допомагає їм, але вони можуть не мати можливості повернути цю любов і піклування в той же спосіб. Він також вказує на важливість поваги і вдячності дітей до своїх батьків.

Загалом перська мова має дуже поважне ставлення саме до батьків. Якщо розглядати фразеологізми з компонентом "дочка" або "брат" тощо, то вони можуть мати обидва значення: позитивне і негативне. Щодо батьківства, то

більша частина виразів є позитивно забарвленою або нейтральною. Але ні в якому разі не є негативною.

Pedar-o mādar dar-e masjed hastand, na mitavān kand na mišavad suzānd. Це речення перекладається на українську мову таким чином: "Батько та мати, як двері в мечеті; їх неможливо вибити і неможливо спалити." Це прислів'я вказує на те, що батьків неможливо замінити.

Pedar-o mādar dā'em del-e doxtar rā davā mikonand: цей вислів означає "батьки завжди лікують серце своєї дочки". Це відноситься до ідеї, що батьки завжди готові втішити та підтримати свою доньку, особливо під час емоційного стресу.

Mādarāne fekr kardan : ця ідіома означає "думати як мати". Це стосується прояву піклування та захисту, особливо по відношенню до когось, хто молодший або вразливіший.

Vaqtī mādar va pedar robude mišavand, behešt robude mišavad: "Коли викрадають матір і батька, викрадають небо". Цей термін стосується того факту, що мати та батько є дуже важливою частиною життя людини та її родини, і, викравши їх, людина та її сім'я втрачають багато свого щастя та задоволення. Цей термін насправді означає, що до матері й батька слід ставитися з повагою та вдячністю як до важливої частини сім'ї.

Xāne bedun-e pedar: ця фраза означає "дім без батька" і використовується для позначення сім'ї, яка втратила свого патріарха. Додатково можна додати, що ця фраза також може використовуватись, щоб описати родину, в якій відсутній батько через розлучення або інші причини.

Pedar-o mādar-at rā bešenās: ця фраза означає "знай своїх батьків" і використовується, щоб нагадати людям про важливість поваги та шанування своїх батьків.

Harf-e pedar-o mādar xāri ast ke bar del-e ādam mīxorad. "Слова батька та матері - як шип, який входить у серце людини." Велике значення мають слова та вчинки батьків. Хоча батьки можуть мати найкращі наміри, їхні слова та дії можуть мати сильний вплив на життя своїх дітей. Слова батька та матері можуть

мати дуже глибокий емоційний вплив на людину, який може виявитися навіть більшим за вплив фізичного болю.

Jujedār pošt-e baččehāš dast mīkešad va miguyad: 'Še pošt-e narmi dāri!' - "Їжачок гладить свою дитину по спинці та каже : "яка в тебе спинка м'яка". Фразеологізм передає ідею турботи та захисту, який батьки надають своїм дітям. Як їжачок, який захищає своїх малят від зовнішніх небезпек, батьки також намагаються захистити своїх дітей та забезпечити їм м'яку та безпечну оболонку для зростання та розвитку.

3. *Про брата / сестру:*

Xāhar barādar va barādar xāhar: ця фраза означає “сестра-брат і брат-сестра” і використовується для підкреслення значення братерства та сестринства. Він виражає ідею, що взаємна підтримка між братами і сестрами є дуже важливою. Цей вислів може бути використаний для опису сильних зв'язків між братами і сестрами, які допомагають один одному в складних ситуаціях і підтримують один одного в усіх аспектах життя. Також він може використовуватися для підкреслення важливості сімейних зв'язків взагалі і для заклику до збереження традиційних родинних цінностей.

Barādar barādar āhar divāne mišāvad: цей вислів перекладається як “зрештою брати зводять один одного з розуму”. Він використовується для опису братів і сестер, які мають стосунки «любов-ненависть», часто сваряться та дразнять один одного. Він вказує на складні стосунки між братами і сестрами, коли вони з одного боку люблять один одного, а з іншого - часто конфліктують. Він може застосовуватися не лише до дітей, але і до дорослих братів і сестер. Цей фразеологізм можна використовувати як для опису невеликих сварок і проблем, так і для більш серйозних конфліктів, коли брати і сестри не можуть знайти спільну мову і навіть шкодять один одному.

Xāhar be xāhar šabih ast: ця ідіома перекладається як “сестри схожі”. Він використовується для опису сестер, які мають сильну фізичну схожість одна з одною. Ця ідіома відображає факт, що брати та сестри, особливо якщо вони

близькі за віком, можуть мати дуже схожий зовнішній вигляд і риси обличчя. Така подібність може бути помітна в інших аспектах, таких як характер, здібності, інтереси та стиль життя. Ця ідіома може використовуватися як позитивна ознака подібності між сестрами, яка може зміцнити їх братерські стосунки, або як негативна ознака браку індивідуальності.

Xāhārān-e zendegi: ця фраза означає "сестри в житті" і використовується для позначення близьких подруг, які мають глибокий зв'язок і підтримують одна одну, як сестри. Цей вислів має також подібне значення в англійській мові - "life sisters" або "sisters for life". Він використовується для позначення тісних дружб, що базуються на довірі, взаєморозумінні та підтримці. Такі дівчата можуть відчувати між собою таку ж близькість, як між сестрами, тому їх називають сестрами в метафоричному сенсі.

Вираз "*hič kas jā-ye barādar rā nemigirad*" є перським фразеологізмом, який означає, що ніхто не може замінити або зайняти місце брата, і що братство - це щось, що не може бути замінено іншими стосунками. Переклад на українську мову: "Ніхто не може зайняти місце брата".

Barādar peydā nemišavad, pesar o šouhar peydā mišavad". Значення цього виразу полягає в тому, що не можна знайти заміну братові в особі сина або чоловіка. Тобто, він означає, що треба цінувати брата, оскільки він один і такого більше не знайти. Переклад українською мовою: "Брата не можна знайти, а сина чи чоловіка можна".

Barādar bāyad separ-e barādar bāšad. Значення цього виразу полягає в тому, що родичі, зокрема брати, мають допомагати один одному та підтримувати в складних ситуаціях, бути вірними і надійними другом для своїх братів. Переклад українською мовою: "Брат повинен бути підтримкою для брата".

Barādar bi-barādar, lenge bār-eš oftāde ast. Цей вираз українською мовою можна перекласти як "Брат без брата - немов важкий груз впав на плечі". Його можна розуміти як те, що відсутність брата або недружні стосунки між братами можуть бути надзвичайно важкими і виснажливими для кожного з них.

Зазвичай у перській фразеології відносини між братом і сестрою показуються як хороші - що нам доводять і наступні фразеологізми:

"Barādar agar xub bāšad, xāhar-e bad-aš rā be hamsari begir, barādar be barādar, xāhar be xāhar." Значення цього виразу полягає в тому, що якщо брат поводить себе добре, то значить що і його сестра є хорошою людиною, не дивлячись на її поведінку. Переклад українською: "Якщо брат є добрим, то одружуйся з його поганою сестрою"

Bahār az zemeštān ma'lum mišavad, doxtar az barādar-aš. Цей вираз можна перекласти на українську мову так: "Весна по зимі пізнається, як дівчина по своєму братові".

4. *Про дітей, дочку та сина:*

Pedar-o mādar vābaste-ye farzand hastand: Nafas-e pedar-o mādar band ast be nafas-e avlād. "Батько та мати пов'язані зі своїми дітьми: дихання батька та матері зв'язано з диханням їхніх дітей." Цей фразеологізм вказує на тісний зв'язок між батьками та їхніми дітьми. Ідея полягає в тому, що зв'язок між батьками та дітьми є таким же міцним, як зв'язок між диханням батька та матері та диханням їхніх дітей.

Tefl agar tude-ye xākestar ast, nur-e do šešm-e pedar-o mādar ast. "Якщо дитина – це купа попелу, то світло двох очей батька та матері - це її світло."

Слова підкреслюють велике значення, яке батьки приділяють своїм дітям. Навіть якщо зовнішні обставини здаються безнадійними, любов та забота батьків можуть пройти крізь найбільші випробування. Ідея полягає в тому, що навіть якщо дитина втратила все, вона все ще може мати любов та підтримку своїх батьків.

"Zani ke pesar nadārad, yek kaše qeumat nadāre. Переклад: Жінка, яка не має сина, не має ніякої цінності. Значення: У деяких культурах, народження сина вважається дуже важливим і цінним, тому якщо у жінки немає сина, то вона може вважатися менш цінною або менш поважною. Однак, це старомодне і

стереотипне мислення, і насправді кожна людина має свою власну цінність і важливість, незалежно від того, чи є в неї син або донька.

Pesar-e xub az zan-e xub be donyā miāyad. "Добрий син народжується від доброї матері." Значення: Це прислів'я стверджує, що виховання хорошої людини починається з дитинства та залежить від якості взаємин між батьками та дітьми. Якщо мати є доброю, то вона передає ці якості своєму синові, що допомагає йому стати добрим та успішним в житті.

Pesar-e ne'emāt, dohtar-e rahmat. Переклад: Син - благодать, дочка - милість. Значення: Цей вислів передає ісламську традицію, яка ставить хлопців у більш високий статус в порівнянні з дівчатами. Він також може означати, що народження сина вважається великим благословенням для батьків і сім'ї в цілому, оскільки сини зазвичай вважаються спадкоємцями і гарантами продовження роду.

Farzand-e pesar, šerāq-e xāne rā roušan negah midārad. Переклад та значення українською: Син - освітлює дім. Це прислів'я стверджує, що сини є тим, що забезпечують і зберігають просвітлення, знання та мудрість в родині. Вони відіграють важливу роль у збереженні та передачі сімейних цінностей та традицій на наступне покоління.

Šoqondar gušt mišavad, nāpesari pesar nemišavad. "Ніхто не може замінити сина: цукрова свекла перетворюється на м'ясо, але дочки не стають синами". Цей прислів'я наголошує на значущості сина для батьків та те, що ніхто не може замінити його у родині.

Pesar nadārad, nešān az pedar-e to bigāneh xāneš mišāneš pesar. Син, який не має жодної ознаки твого батька, називається чужим. Цей фразеологізм означає, що якщо син не має схожості з батьком, то це свідчить про те, що батько є незнайомцем. Це може стосуватися не лише зовнішньої схожості, але й моральних якостей та характеру.

Дочка займає місце матері і приймає всі її риси. Однією з добрих якостей дівчини є її любов до батьків.

Doxtar az xānevāde-ye hod boland mišavad: Цей вислів означає “дочка народжується зі своєї родини”. Це відноситься до ідеї, що дочки можуть досягти успіху та незалежності самостійно, незважаючи на культурні очікування, що вони залишаються близькими до своїх сімей.

Doxtar vafā'-yaš az pesar bištar ast - Цей вислів має на увазі, що дочка зазвичай більш віддана і турботлива щодо своїх батьків порівняно з сином. "Дочка - вірний союзник", що означає, що дівчина завжди буде поруч з батьками та допомагатиме їм у потребі. Переклад на українську мову: "Дочка вірна більше, ніж син".

Doxtar bāyad anqadr az xāne birun beravad ke hāvon miravad va ān qadr harf bezanad ke divār harf mizanad. Це прислів'я означає, що дівчина повинна бути досить активною та говорити настільки багато, щоб дзвін у стоянці та стіни будинку могли її почути. Іншими словами, дівчині потрібно бути сильною, впевненою та висловлювати свою думку. Переклад: Дівчині потрібно виходити з дому настільки далеко, що гарматний залп і стіни будинку не зможуть заглушити її голос. Вона повинна бути сильною, впевненою і висловлювати свої думки.

Іноді у перських фразеологізмах можуть все-таки надавати перевагу дочці над сином.

Yek doxtar-e bāhuš va bāzdid behtar az yek pesar bāhuš bištar ast. Переклад: Дочка з розумом і спостережливістю краща за сина з більшим інтелектом.

Yek doxtar-e xub, be sad pesar-e bad miārzad. Ця фраза виражає ідею, що одна хороша дочка може конкурувати із сотнею поганих синів, вартує сотні синів. Основне значення висловлювання полягає в тому, що якість важливіша за кількість.

Doxtar miḫāhi be mādar-aš negāh kon. Хочеш дочку - подивися на її матір. Цей вираз може мати кілька різних значень, залежно від контексту використання. Однак, загальне значення полягає в тому, що коли ви бажаєте дізнатися більше про характер і особистість дівчинки, яку ви зацікавлені побачити або

познайомитися з нею, то вам слід приділити увагу її матері, якщо вона є присутньою, тому що дочка, ймовірно, відбивається від матері в багатьох аспектах.

Doxtar bā šāne-ye mādar-aš sar-aš rā šāne mikonad. Цей вираз описує тісну та люблячу зв'язок між дочкою та її матір'ю. Він може мати різні інтерпретації в залежності від контексту, але загалом вказує на те, що дочка довіряє своїй матері та знаходить у неї підтримку та захист. Переклад: Дівчинка повзе головою на плече своєї матері.

5. *Про подружжя, чоловіка та жінку:*

Жінка (дружина) у фразеологізмах – опора сім'ї. Більшість прислів'їв вимовляються чоловіками і звернені до жінок, а в деяких з них жінки звертаються до чоловіків. Більшість притч показує становище чоловіка і дружини в їхньому спільному житті.[64]

Āster ruy rā negāh midārad va zan-e šohar rā. – Буквально він перекладається як “Астер дивиться на обличчя, а дружина дивиться на чоловіка”.

Цей вислів використовується, щоб підкреслити той факт, що чоловік може дивитися на будь-яку жінку, але його дружина буде завжди спостерігати за його реакцією. Він може мати багато інтерпретацій, але в основному він вказує на те, що дружина завжди звертає увагу на чоловіка та його поведінку, і відчуває ревності, коли вона помічає, що він звертає увагу на іншу жінку.

Xāk-e zan-o šohar rā az yekjā bardāšteānd - у перекладі з перської мови означає “Землю дружини та чоловіка з одного місця взяли”.

Цей вислів має кілька інтерпретацій залежно від контексту, в якому він вживається. Основне значення цього вислову полягає в тому, що дві людини, які мають близькі взаємини, пов'язані між собою або мають спільний досвід, є так близько один до одного, що навіть смерть не може їх роз'єднати.

Одна з інтерпретацій може бути такою, що цей вислів означає, що чоловік і жінка, які були подружжям або мали особливі взаємини, померли в той самий

день або один за одним і були поховані разом. В цьому випадку "кров" вказує на глину, з якої були створені люди в ісламській традиції.

Інша інтерпретація полягає в тому, що вислів може використовуватися для підкреслення тісних взаємин між двома людьми, які можуть бути спорідненими або мати інші спільні зв'язки, такі як дружба або колегіальність.

Загалом, цей вислів є метафорою, що передає ідею про те, що дуже близькі взаємини між людьми є настільки сильними, що жодні обставини не можуть роз'єднати їх навіть після смерті.

"Mard-e kāri, zan-e kāri, tā begardad ruzgāri" є популярним перськомовним висловом, який описує працьовитість та наполегливість у досягненні мети.

Основна ідея вислову полягає в тому, що успіх потребує зусиль і праці. У цьому випадку "мужчина-працівник" та "жінка-працівниця" є синонімами наполегливості та працездатності. А вислів "tā begardad ruzgāri" означає "доки не мине час", що вказує на те, що ці люди готові працювати інтенсивно і наполегливо, доки не досягають своєї мети.

Отже, вислів "Mard-e kāri, zan-e kāri, tā begardad ruzgāri" підкреслює важливість праці та наполегливості в досягненні успіху.

Розглянувши всі ці вислови, у третьому розділі буде дано їм характеристику та поділено на групи відповідно до члена родини, до якого відноситься певний вираз.

Šouhar dar amsāl-e tamām dārāyi-ye zan ast: xānehā-i ke mard dar ān nist, sag o gorbe-hāš ham zor miguyand. - Цей вислів означає, що присутність чоловіка вдома є дуже важливою, оскільки він забезпечує сім'ю та є підтримкою для дружини і дітей. Без чоловіка вдома сім'я може відчувати себе незахищеною і вразливою. У перекладі фраза звучить як: "Чоловік - скарб у будинку жінки: навіть собаки та коти говорять це гучно".

Xānehā-ye ke mard nabāšad, na šerāgheš nur dārad va na palvayeš bu. Цей вираз у перекладі з перської мови означає: "У будинку, де немає чоловіка, ні лампи, ні запаху їжі". Ця прислів'я відображає важливість присутності чоловіка

в родині як голови роду, який надає опору та стійкість в будинку і забезпечує його розвиток. Без його присутності, будинок може втратити свій ритм і гармонію, і стати місцем безладу та хаосу.

Šuohar-at šuohar bāšad, xāne-āt kenār-e sang bāšad. Цей перський вислів означає, що якщо у вас є гідний чоловік, то будинок, де ви живете, може бути навіть біля скелі або на найбільш незручному місці, але ви все одно будете щасливі. Значення полягає в тому, що важливо не місцезнаходження будинку, а якість взаємин в родині, особливо між подружжям. Переклад українською: "Якщо твій чоловік є справжнім чоловіком, то будинок може бути навіть біля скелі."

Šerāq-e del-e zan, šouhar ast. Цей вислів означає, що найбільшим щастям для жінки є любов і підтримка її чоловіка. В перекладі на українську мову він звучить як "Любов чоловіка - це світильник у серці жінки".

Zan bāyad sāzgāri-e kāmel bā hamsar-aš dāšte bāšad: doxtar bāyad bā čādor be xāne-ye šouhar beravad va bā kafan birun biyāyad. Цей вираз наводить приклад, яким чином жінка повинна мати повну гармонію зі своїм чоловіком. Використовується для наголошення на важливості збереження мирного і злагодженого співіснування у шлюбі.

Переклад на українську мову: "Жінка повинна мати повну гармонію зі своїм чоловіком: дівчина повинна з віночком йти до дому свого чоловіка, а з кімоно виходити з нього."

Bāgān bahār [yā tābestān] mesl-e do'ā-ye zan-o šouhar ast. Цей вираз означає, що дощ у весняний чи літній період можна порівняти з сваркою між чоловіком і жінкою. Мабуть, це пов'язано з тим, що дощ у ці пори року може бути і потрібним, і приємним, але водночас може стати неприємністю, якщо він занадто сильний або триватиме занадто довго. Так само і сварки між подружжям можуть бути корисними для вирішення проблем, але занадто часті або серйозні можуть завдати шкоди стосункам.

Do'ā va mo'arāfeh čāšni-ye zendegi-ye zan-o šouhar ast. Цей вираз означає, що конфлікти та суперечки є невід'ємною частиною життя подружжя. Деякі дискусії можуть бути корисними, щоб вирішити проблеми та зміцнити стосунки, але деякі можуть стати шкідливими та завдати шкоди взаємному розумінню. Важливо навчитися ефективному спілкуванню та вирішенню конфліктів для того, щоб створити здорові та щасливі стосунки. Переклад на українську: "Суперечки та конфлікти – це приправа до життя подружжя".

Do'ā-ye zan-o šouhar doruq ast, nabāyad bāvar kard. Переклад українською: "Суперечки між чоловіком та жінкою - це брехня, не варто їм вірити." Цей вислів означає, що розбіжності та конфлікти між чоловіком та жінкою можуть бути надуманими і не мають під собою дійсної підстави, тому їх не слід вважати правдивими або серйозними.

Māda-ram bāšad, pedar-am bāšad, bištar az hame šouhar-am bāšad. Цей вираз підкреслює велике значення чоловіка, якого жінка обирає як свого чоловіка і батька їхніх дітей. Він означає, що якщо дружина має дійсно доброго чоловіка, то він є важливішим для неї, ніж навіть її батько або мати. При цьому вираз можна розуміти не тільки дослівно, але і переносно, як підкреслення значення ролі доброго чоловіка в житті жінки. Дослівний переклад: "Нехай буде він моїм батьком і матір'ю, але переважно - моїм чоловіком".

Mādar-am aziz, pedar-am aziz, aziztar az hame šouhar-am. Цей вираз відображає глибоку прив'язаність дружини до свого чоловіка. Зазвичай, коли жінка одружується, її увага зосереджується на її чоловікові, і він стає її головним партнером і союзником у житті. У цьому виразі зазначається, що хоча батьки є дуже важливими, шлюб створює особливий зв'язок між дружиною і чоловіком, який важливіший за будь-які інші родинні зв'язки. Переклад українською: "Моя мати дорога, мій батько дорогий, але мій чоловік дорожчий за все".

Halvā az polow širintar āst, va šouhar ham az barādar. Це перське прислів'я, яке означає, що "Халва солодша за плов, а чоловік за брата". Отже, цей вираз

підкреслює важливість чоловіка як родинного голови та партнера у порівнянні з іншими членами родини, включаючи брата.

Šouhar-am delxvā o dustdāshtani bāšad, jāyam zir bute bāšad. Цей вираз в основному має позитивне значення і означає, що головне для жінки – це не багатство чи позиція її чоловіка, а його пристрась і любов до неї. Незалежно від того, де вона живе, вона щаслива, якщо її чоловік є вірним і люблячим. Переклад українською: "Мій чоловік повинен бути бажаний і люблячий, нехай я живу під кущем".

За словами деяких жінок, спільне життя іноді буває складним.

Del-am xoš ast, šouhar dāram, sāye bālā-ye sar dāram. Цей вираз описує ситуацію, коли деякі жінки, незважаючи на труднощі в подружньому житті, все ж мають задоволення від того, що мають чоловіка, який є опорою і підтримкою для них. "Душа моя радіє, що у мене є чоловік, і що я маю тінь над головою" – так можна було б перекласти цей вислів на українську мову.

Xāne-ye bābā nān o peste, xāne-ye šouhar qam o qosse. Ця фраза є перською прислів'ям, яке означає "у батька вдома хліб зі сметаною, у чоловіка вдома печаль та горе". Це прислів'я означає, що жінки повинні бути в безпеці та комфорті вдома батька, але вдома чоловіка вони можуть стикатися з проблемами та незручностями.

Xāne-ye bābā nāz o niyāz, xāne-ye šouhar nān o riyāz. Цей вираз передає ідею, що в батьківському будинку діти відчувають любов і піклування, тоді як у подружньому будинку є більше матеріальних проблем. У перекладі на українську мову цей вираз звучить так: "У батьківському будинку - ніжність і потреби, у подружньому - хліб і цибуля".

Висновки до другого розділу

У перській культурі родина має велике значення, і родинні стосунки є однією з найважливіших складових їхнього життя. Родина вважається основою суспільства і є місцем, де навчаються моральні цінності, традиції і звичаї.

Фразеологізми, пов'язані з родинними стосунками, є невід'ємною складовою частиною мовлення в іранській культурі. Вони відображають відносини між родичами, їхні обов'язки та зобов'язання, а також часто включають у себе культурні, історичні та релігійні вірування.

Багато фразеологізмів про родину містять у собі метафоричні вирази, які символізують різні аспекти родинного життя. Фразеологізми про родину можуть мати різний характер і відображати різні аспекти родинних стосунків, такі як взаємодія між членами родини, родинні зв'язки, підтримку, кохання, шанування та обов'язки.

В Ірані крім шаріату та писаних законів, одним із впливових джерел у поясненні та тлумаченні сімейних законів є «традиції та звичаї». Звичай впливає з поведінки, мови, літератури та характеру людей. Одним із традиційних джерел є народна культура та література.

Фразеологізми з родинним компонентом є важливим елементом мовного виразу та культурної спадщини. Утворені в результаті еволюції мови, вони відображають культурні аспекти та особливості певної національної спільноти.

РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ ФРАЗЕОСЕМАНТИЧНОГО ПОЛЯ РОДИННИХ СТОСУНКІВ У ПЕРСЬКІЙ МОВІ

3.1. Класифікація фразеологізмів на позначення родинних стосунків у перській мові

Однією категорією класифікації фразеологічних зворотів є їхня класифікація фразеологічних одиниць за структурою. У якості відтворюваних мовних одиниць фразеологічні одиниці завжди виступають як структурне ціле складеного характеру, що складається з різних по своїх морфологічних властивостях слів, які перебувають між собою в різних синтаксичних відносинах.[38]

За структурою фразеологізми Н.М. Шанський розділив на дві групи [18]:

1. Відповідні реченню;
2. Відповідні сполученню слів;

За такою класифікацією, перша група фразеологізмів включає в себе цілі речення, які виникли як результат накопичення певної інформації та досвіду вживання мови в певному контексті. Ці фразеологізми мають певний смисловий зміст та граматичну структуру, яка не може бути змінена без порушення їхнього значення.

Друга група фразеологізмів, за класифікацією Н.М. Шанського, є сполученням слів, які також мають певний смисловий зміст та не можуть бути змінені без порушення їхнього значення. Однак, вони не мають стійкої граматичної структури, як у випадку фразеологізмів першої групи.

Фразеологізми, пов'язані з родинними стосунками, можна класифікувати за різними критеріями. Наприклад, за значенням, емоційним забарвленням, за походженням тощо.

За емоційним забарвленням:

Позитивні: виражають доброзичливе відношення між членами родини, або мають загальне позитивне значення.

Нейтральні: не мають вираженого позитивного або негативного значення і просто вказують на родинні стосунки або важливість родини у житті іранців.

Негативні: виражають неприязнь, конфліктні стосунки, недовіру між родичами.

Також дані фразеологізми можна розділити на декілька підгруп залежно від компонентів-членів родини, яких вони відображають. Наприклад, до таких підгруп можуть відноситися фразеологізми родинні компоненти батько, мати, діти, брат і сестра, чоловік і дружина.

Загалом у нашій роботі було використано та проаналізовано 68 ФО, які були взяті методом суцільної вибірки із фразеологічного словника Г. Голевої() та інтернет-ресурсів. Повний перелік перських фразеологізмів з родинним компонентом та їх український переклад викладено у Додатках (див. Додаток 1).

Проаналізовані ФО з родинним компонентом класифіковано за тими критеріями, які було зазначено вище. Така обширна вибірка є доволі репрезентативною, тому можемо зазначити, що дана робота над класифікацією є доволі повноцінною та актуальною.

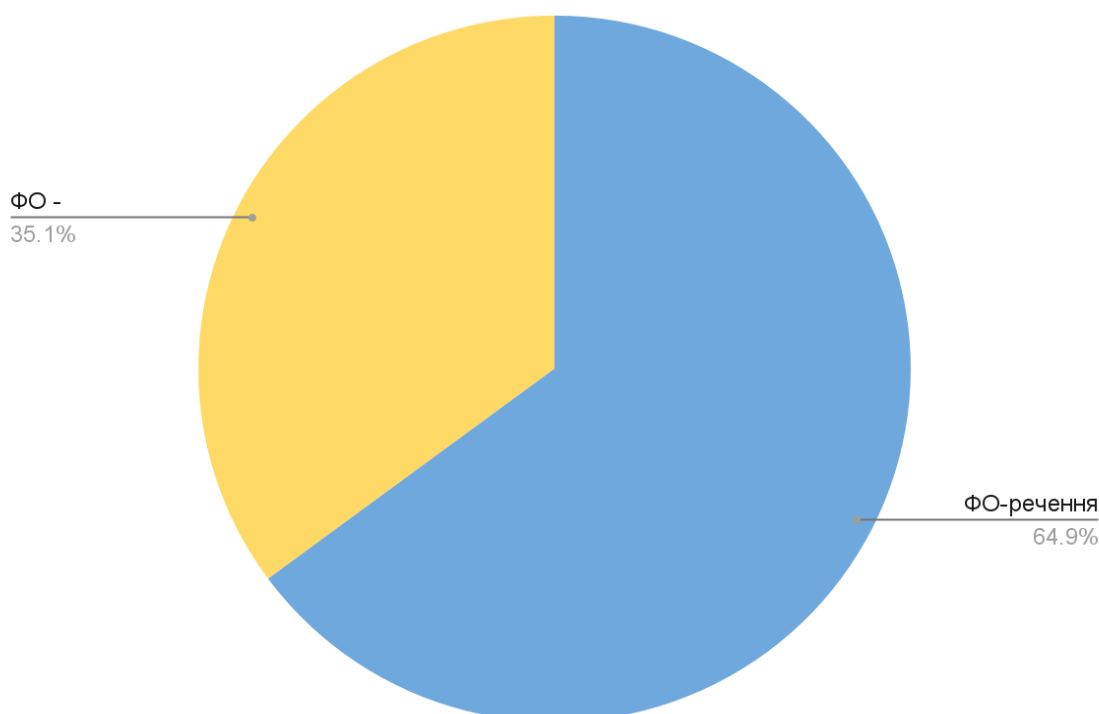
Для **першої класифікації** використаємо структуру фразеологізмів:

1. Загалом структуру речення мали 48 ФО з родинним компонентом, тобто ті, які мають підмет та присудок.
2. Структуру відповідну сполученню слів вже 20 ФО (див. Малюнок А).

Отже, можемо зробити висновок, що у більшості випадку ФО з родинним компонентом у сучасній перській мові використовуються як повноцінні речення. Також вони мають неподільне значення, тобто якщо прибрати якусь частину речення, то зміст такого фразеологізму буде втрачено. Такі фразеологізми мають важливу роль в мові, оскільки допомагають виражати ідеї та почуття з більшою точністю та експресією.

Щодо фразеологічних словосполучень, то вони мають меншість. Отже, в перській мові існує набагато менше компонентів, які можна використовувати в будь-якій ситуації та складності речення. Така статистика має певну протилежність до попереднього ішого дослідження у бакалаврській роботі.(бакалавр) Оскільки фразеологізми з рослинним компонентом навпаки мають більше випадків структури словосполучення, ніж структури речення. Таким чином, можемо зробити висновок з такого аналізу, що фразеологізми з родинним компонентом у перській мові мають більшу самостійність та самобутність, оскільки можуть використовуватися не тільки як доповнення до речення, але і повноцінним реченням.

Класифікація фразеологізмів з родинним компонентом за структурою

Малюнок А.

Друга класифікація відповідно до зазначених вище буде стосуватись емоційного забарвлення родинних ФО. Варто зазначити, що в Ірані сімейні

зв'язки відіграють важливу роль в житті людей. Родина є основним елементом суспільства і має велике значення для іранців, які дуже поважають і цінують своїх батьків, дідів та бабусь, а також інших родичів.

У Ірані зазвичай батьки і старші члени родини користуються великою повагою та авторитетом, а їхні поради та рекомендації завжди дуже вагомі для молодших. Традиційно, сім'я вважається важливішою, ніж індивідуальні потреби кожного з її членів, тому зазвичай родина приймає колективні рішення, які орієнтовані на благо всіх.

Тому, не дивлячись на те, яке емоційне забарвлення буде мати фразеологізм з родинним компонентом, не варто вважати, що це через нелюбов або неповагу, оскільки за традиціями та звичаями таке у іранців вважається неприпустимим.

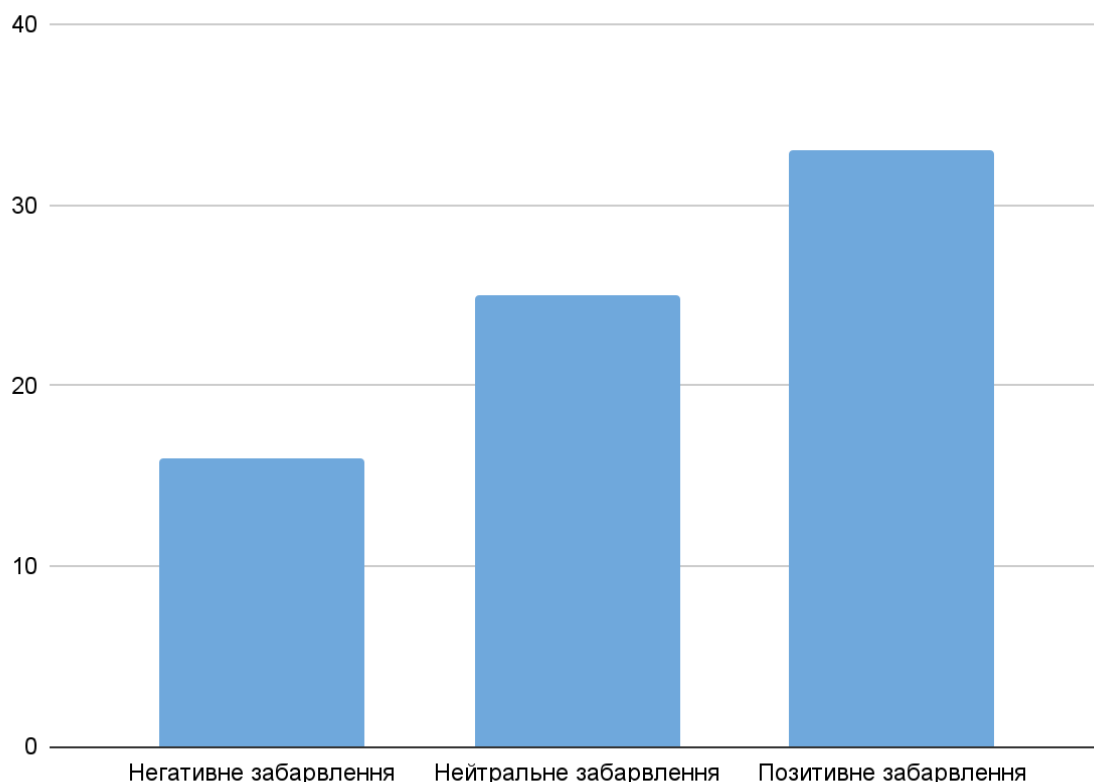
Розглянувши та проаналізувавши емоційне забарвлення виписаних фразеологізмів, маємо такі результати:

1. ФО з негативним забарвленням маємо велику меншість – усього 16 одиниць.
2. З нейтральним емоційним забарвленням налічується 24 фразеологізми.
3. Щодо позитивно забарвлених ФО з родинним компонентом, то їх безперечна більшість – 28.

Відповідно до класифікації, яку було розібрано у попередньому абзаці, можемо побачити, що родина у перській мові та перській культурі у більшості своїй не має негативного забарвлення (див. Малюнок В).

Родина є однією з найважливіших цінностей в перській культурі, тому що вона забезпечує людині підтримку, допомогу та безпеку, тому і відповідно більшість фразеологізмів з родинним компонентом у перській мові має саме позитивне емоційне забарвлення. У більшості випадків перська родина вважається святинею, що потребує поваги та належного відношення.

Класифікація фразеологізмів з родинним компонентом за емоційним забарвленням

Малюнок В.

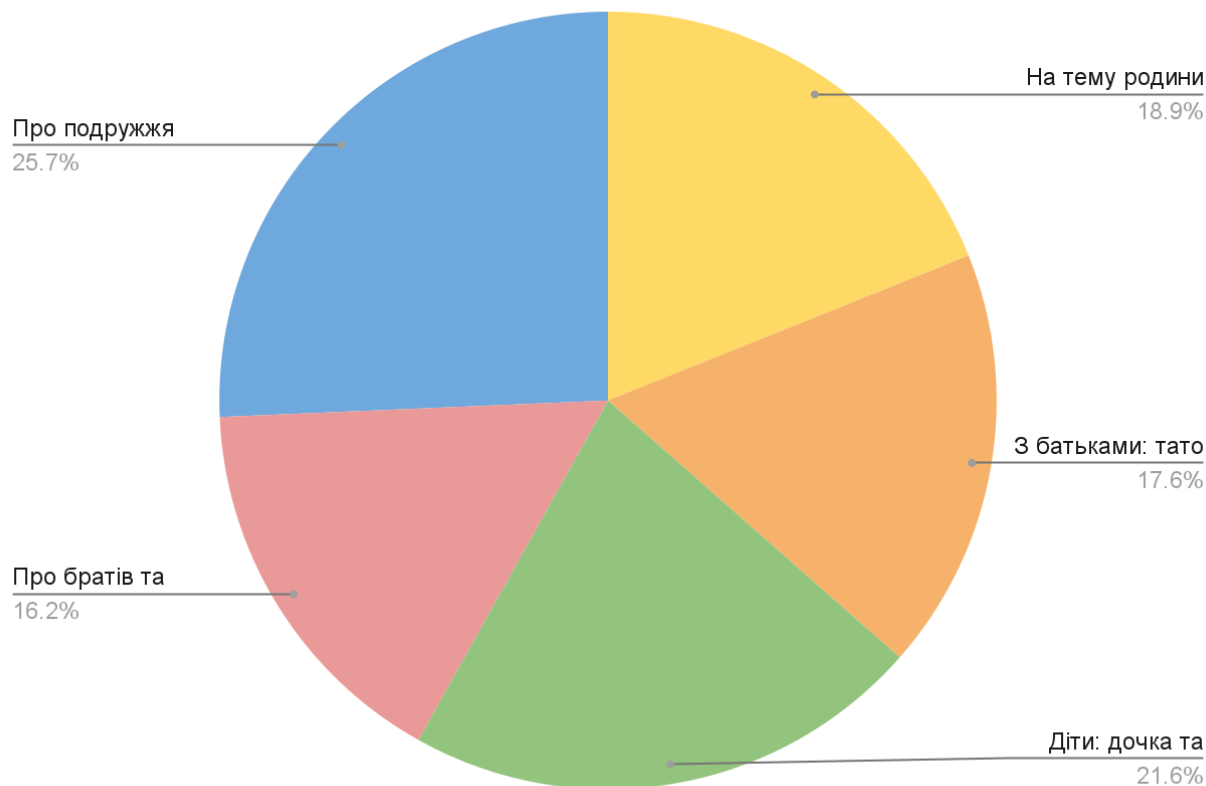
Третя класифікація була проведена за кількістю фразеологізмів з компонентом членом родини. У ході дослідження виділено такі 5 компонентів:

1. Загальні на тему родини (xānevāde, xišāvand).
2. ФО, пов'язані з батьками: батько (pedar) і мати (mādar).
3. Компоненти на позначення дітей: дочка (doxtar) та син (pesar).
4. Фразеологізми про брата (barādar) та сестру (xāhar).
5. Вирази про чоловіка (šouhar) та дружину (zan), про подружжя (zan-o šouhar).

Кількісні значення маємо такі: загальні на тему родини – 12 одиниць; ФО, пов'язані з батьками: тато і мама – 12 одиниць; компоненти на позначення дітей:

дочка та син – 15 одиниць; фразеологізми про братів та сестер – 10 одиниць; вирази про чоловіка та дружину, про подружжя – 18 одиниць (див. Малюнок С).

Класифікація фразеологізмів з компонентом членом родини

Малюнок С.

Провівши кількісний аналіз фразеологізмів з компонентом членом родини зроблено такі висновки: найбільшу кількість ФО відповідно до діаграми становить компонент, пов'язаний з будь-ким із подружжя. Таким чином бачимо, що у культурному аспекті для іранців це доволі важлива тема. Також варто зазначити, що під час аналізу фразеологізмів даної групи було помічено, що більшість виразів каже саме про те, наскільки важливим і незамінним є чоловік для дружини, також те, що вона має всіляко його підтримувати. Доволі велика кількість негативно емоційно-зabarвлених компонентів було також саме з цієї групи.

Друге місце у вибірці мають компоненти про дітей, дочку або сина. Таким чином маємо висновок, що в Ірані дуже цінують дітей не тільки фактично, але й на мовному рівні. Загалом дуже багато фразеологізмів маємо про сина, оскільки вважається, що саме він є продовжувачем роду та надією родини. Більшість ФО, пов'язаних з сином - позитивні. Але вважаємо за необхідне додати, що про дочку також не забувають. У деяких фразеологічних виразах її навіть ставлять вище за сина, що є дуже прогресивно для такого патріархального суспільства як іранці.

У подальшому аналізі виявлено майже однакову кількість розглянутих одиниць з компонентом про родину та про батьків. Щодо обох цих категорій можемо сказати, що були як і позитивно забарвлені ФО, так і негативно. І саме з компонентом про родину була найбільша кількість фразеологізмів-словосполучень.

Найменшу кількість проаналізованих виразів у фразеосемантичному полі родинних стосунків у сучасній перській мові займає компонент “брат-сестра”. Проте, важливо згадати, що у цій категорії був присутній лише один негативно забарвлений фразеологізм, що є показником того, що в іранських родинах між дітьми є сталі хороші відносини.

Отже, фразеосемантичне поле родинних стосунків у перській мові є доволі обширним. Тому необхідне проведення подальших досліджень на цю тему, щоб дослідити та класифікувати її повноцінно відповідно до безлічі категорій фразеологізмів, що існують у лінгвістиці.

3.2. Порівняльний аналіз перських та українських фразеологізмів на позначення родинних стосунків

Перські та українські культури мають свої власні традиції та особливості, але вони також мають спільні родинні цінності та стереотипи поведінки, які відображаються в їх фразеологічних висловах.

У даному підрозділі ми спробуємо підібрати до перських виразів українські еквіваленти та порівняти їхню схожість та значення.

1. Який брат, така і сестра:

Цей фразеологізм в українській мові має на увазі, що якщо брат поводить себе певним чином, то і сестра, яка з ним пов'язана родинними стосунками, може мати аналогічні риси характеру або проявляти подібну поведінку. Тобто це вираз взаємозв'язку між членами родини, які можуть мати схожі риси характеру через спільність генетичного коду і виховання в родинному оточенні.

Bahār az zemestān ma'lum mišavad, doxtar az barādar-aš:

Переклад цього перськомовного фразеологізму на українську мову буквально звучить як "Весна по зимі пізнається, як дівчина по своєму братові". "Який брат, така й сестра" має аналогічне значення. Цей фразеологізм відображає ту ідею, що характер братів і сестер, зазвичай, схожий, тому якщо брат є заздрисним або домінантним, то його сестра, ймовірно, також матиме подібні риси характеру.

2. При сонечку тепло, при матері добро:

Цей фразеологізм в українській мові використовується для вираження думки про те, що у батьків завжди знайдеться підтримка, доброта та турбота про дітей. Аналогічний фразеологізм у перській мові можна зустріти у вигляді "*Behēšt zir pā-ye mādarān ast va mādar mīve-ye nāyāb ast*", що в перській мові означає "рай знаходиться під ногами матерів". Це означає, що материнська любов та жертівність є найбільш цінними речами в житті людини, які не можуть бути порівняні з жодним іншим багатством чи надбанням.

У обох мовах використовуються подібні образи, що стосуються матері, як символу домашнього затишку та затишку. Фразеологізми мають досить схожу структуру та метафоричний характер. Обидва висловлюють позитивне ставлення до матері, яка є одним з найближчих і найважливіших родинних стосунків.

3. У дитини заболить пальчик, а в мами – серце:

Цей фразеологізм відображає глибоку родинну зв'язок між матір'ю та дитиною, де біль і проблеми дитини переживаються матір'ю ще більш інтенсивно, ніж сама дитина.

Agar bačče be zamin bioftad, pedar barāyeš migeriyad va agar pedar be zamin boxorad, bačče be u miḫandad" – це фразеологізм, який можна перекласти на українську мову наступним чином: "Якщо дитина впаде на землю, батько плаче, а якщо батько впаде, дитина сміється". Цей фразеологізм має ідентичне значення, але у перському еквіваленті можемо побачити, що матір замінена батьком.

4. Родичі хоч і сваряться, та одне одного не цураються:

Цей фразеологізм має відображати той факт, що незважаючи на різні конфлікти та сварки, які можуть виникати між родичами, вони все ж залишаються родичами і не віддаляються одне від одного.

У перській мові можна знайти декілька фразеологізмів, які мають схоже значення, наприклад *xānevāde-ye gardon miḫorad, vali nemišekānad*. "Сім'ї можуть сваритися, але вони ніколи не розпадуться". Даний фразеологізм в перській мові передає ту ж саму ідею, що і український еквівалент. Обидва фразеологізми відображають ту ідею, що хоча родичі можуть мати свої непорозуміння та конфлікти, їхні зв'язки залишаються міцними та стійкими.

5. Сестра з сестрою, як річка з водою:

Xāhar be xāhar šabih ast : ця ідіома перекладається як "сестри схожі". Ця ідіома в перській мові дійсно має схоже значення з українською "сестра з сестрою, як річка з водою", оскільки обидва вирази відображають ідею того, що сестри можуть бути дуже схожими одна на одну. У перській культурі, як і в українській, сім'я є дуже важливою і часто об'єднує родичів, тож поняття подібності між братами та сестрами є важливим в контексті сімейних стосунків.

6. *Be xišāvandet beguyid pir šavim*: ця фраза означає "скажи своїм родичам, що ми старіємо. Цей перський фразеологізм має аналогічний вираз в українській мові – "годууй діда на печі, бо й сам там будеш". Обидва висловлювання мають однаковий зміст і надсилають до свого адресата повідомлення про те, що час не стоїть на місці і що треба дбати про старість і здоров'я рідних людей.

Цей фразеологізм також може мати іншу інтерпретацію - нагадувати людям, що вони мають поважати та дбайливо ставитися до старших родичів і не забувати про їх потреби та бажання.

7. Син в сім'ї – опора, а дочка – окраса:

Цей український фразеологізм відображає стереотипну уявлення про роль синів і дочок у сім'ї. Зазвичай, сини сприяють економічному добробуту родини і є опорою для своїх батьків у старості. Дочки ж зазвичай сприяють гармонії та затишку в родині, є окрасою своїх батьків і, зокрема, турбуються про естетичний бік побуту, створюють затишну атмосферу вдома.

У перській культурі також існує декілька схожих фразеологізмів на цю тему. Наприклад, «*Pesar ne'emāt, doxtar rahmat*» (Син – благодать, дочка – милість), який вже було розглянуто раніше. У цій ідіомі в обидвох значеннях компоненти “син” і “дочка” мають позитивну конотацію. Дочка у перському фразеологічному виразі визначається як символ ніжності та милосердя.

8. Швидше один батько вигодує десятеро дітей, ніж десятеро дітей одного батька:

Можемо сказати, що еквівалентом у перському фразеологічному фонді є наступний вираз: *Pedar 'omri nān be farzand midahad, farzand yek ruz nemitavānad nān be pedar bedahad*. Переклад: Батько дає хліб своєму синові на все життя, але син не може дати хліба батькові навіть на один день.

Таким чином, що українська, що перська культура показують, що аме батько вигодує своїх дітей та готовий віддати їм все. Проте дані вирази в обох культурах мають негативний окрас в сторону дітей, і наголошують, що треба поважати батька.

9. Своя хата не ворог, коли прийдеш, то прийме:

Цей вислів має на меті підкреслити те, що людина може повернутися до свого будинку будь-коли і будь-яких обставинах, і її родина завжди з радістю її прийме. Також цей вислів може використовуватися для наголошення на тому,

що важливо пам'ятати про свої корені та родину, які завжди будуть підтримувати і любити нас.

Перським еквівалентом у даному випадку може стати *xāne-ye xodat biyā*: перекладається як “приходь у свій дім” і часто використовується, щоб заохотити членів сім’ї повернутися до свого сімейного дому або заохотити людей цінувати свою власну сім’ю та віддавати їй пріоритет.

Хоча ці дві фразеологічні конструкції мають відмінності у лексамах, проте зберігають своє однакоке загальне значення.

Таким чином, можемо дійти висновку, що перська та українська культури мають багато спільних рис у тому, що стосується фразеології з родинним компонентом. Хоча нам не вдалося підібрати еквіваленти до всіх перських фразеологізмів, все одно можемо бачити закономірність у тому, що в Україні та в Ірані дуже поважають батьків та свою родину та усвідомлюють важливість близьких стосунків з родичами.

Тема порівняння українських та перських фразеологізмів з родинним компонентом заслуговує більш змістовних досліджень, оскільки вона є цікавою не тільки в контексті фразеології, але і в контексті співіснування культур.

Висновки до третього розділу

Загалом у нашій роботі було використано та проаналізовано 68 ФО, які були взяті методом суцільної вибірки із фразеологічного словника Г. Голевої та інтернет-ресурсів. Повний перелік перських фразеологізмів з родинним компонентом та їх український переклад викладено у Додатках (див. Додаток 1).

Загалом було запропоновано класифікацію фразеологізмів з родинним компонентом у сучасній перській мові за 3 схемами:

Для першої класифікації була використана структура фразеологізмів:

1. Загалом структуру речення мали 48 ФО з родинним компонентом, тобто ті, які мають підмет та присудок.
2. Структуру відповідну сполученню слів вже 20 ФО.

Тобто, такі вирази можуть мати як і повноцінну структуру і використовуватися самостійно, так і бути доповненням для інших речень.

Наступна класифікація була за емоційним забарвленням фразеологізмів з родинним компонентом. Розглянувши та проаналізувавши емоційне забарвлення виписаних фразеологізмів, маємо такі результати:

1. ФО з негативним забарвленням маємо велику меншість - усього 16 одиниць.
2. З нейтральним емоційним забарвленням налічуємо 24 фразеологізмів.
3. Щодо позитивно забарвлених ФО з родинним компонентом, то їх безперечна більшість - 28.

Дана класифікація є показником того, що відношення народу до родини має позитивне забарвлення і таким чином робимо висновки, що у культурі родина має важливе значення.

Третя класифікація була проведена за кількістю фразеологізмів з компонентом членом родини. У ході дослідження виділено такі 5 компонентів:

1. Загальні на тему родини. - 12 одиниць.
2. ФО, пов'язані з батьками: тато і мама - 12 одиниць.
3. Компоненти на позначення дітей: дочка та син - 15 одиниць.
4. Фразеологізми про братів та сестер - 11 одиниць.
5. Вирази про чоловіка та дружину, про подружжя - 18 одиниць.

Отже, відносини між чоловіком та дружиною займають провідне місце в перській фразеології.

Перські та українські культури мають свої власні традиції та особливості, але вони також мають спільні родинні цінності та стереотипи поведінки, які відображаються в їх фразеологічних висловах.

Таким чином, можемо дійти висновку, що перська та українська культури мають багато спільних рис у тому, що стосується фразеології з родинним компонентом. Хоча нам не вдалося підібрати еквіваленти до всіх перських фразеологізмів, все одно можемо бачити закономірність у тому, що в Україні та

в Ірані дуже поважають батьків та свою родину та усвідомлюють важливість близьких стосунків з родичами.

Тема порівняння українських та перських фразеологізмів з родинним компонентом заслуговує більш змістовних досліджень, оскільки вона є цікавою не тільки в контексті фразеології, але і в контексті співіснування культур.

ВИСНОВКИ

У сучасному мовознавстві існують різні теорії щодо сутності та визначення фразеологізму як мовної одиниці. Ці розбіжності виникають через різне розуміння дослідниками сутності самої фразеологічної одиниці.

В лінгвістиці відомо більше 20 визначень фразеологічної одиниці, проте жодне з них не має загального визнання. Вважається, що визначення фразеологічної одиниці є так само складним, як і визначення слова.

У роботі розглянуто історію розвитку перської фразеології та вивчено класифікацію ФО у перській мові. Фразеологія перської мови вивчає різні аспекти фразеологізмів, такі як їхнє походження, значення, використання та роль у комунікації. Вона досліджує різноманітні типи фразеологізмів, такі як ідіоми, прислів'я, приказки, фразеологічні звороти, порівняння та інші.

Сучасна перська фразеологія найширше представлена в наукових працях О. Мазепової, М. Охріменко, Г. Голевої та Ю. Рубінчика. Однак цей пласт знань все ще потребує подальшого дослідження.

У ході вивчення значення та класифікації фразеосемантичного поля, з'ясовано, що термін “фразеосемантичне поле” у дослідженнях з'явився нещодавно, відповідно до яких ФСП містить сукупність фразеологічних одиниць, пов'язаних між собою за змістом. Такі одиниці мають загальну інтегральну й інваріантну семантичні ознаки, які об'єднують усі фразеологізми в певну групу, що протиставляється іншим полям з погляду семантики.

Класифікація фразеосемантичних полів (ФСП) зазвичай залежить від підходу дослідника та мети його дослідження.

У магістерській роботі висвітлено роль родинних стосунків в культурі Ірану, досліджено ФСП родинних стосунків у перській мові і порівняно його з українською мовою. У ФСП родинних стосунків в перській мові можна виділити кілька основних категорій, таких як категорія батьківства, категорія шлюбу та категорія братерства та сестринства. Кожна з цих категорій містить в собі

численні фразеологізми та ідіом, що описують різні аспекти відносин між різними членами родини.

У перській культурі родина має велике значення, і родинні стосунки є однією з найважливіших складових їхнього життя. Родина вважається основою суспільства і є місцем, де навчаються моральні цінності, традиції і звичаї.

У роботі досліджено семантичну характеристику фразеологізмів на позначення родинних стосунків у перській мові. Фразеологізми, пов'язані з родинними стосунками, є невід'ємною складовою частиною мовлення в іранській культурі. Вони відображають відносини між родичами, їхні обов'язки та зобов'язання, а також часто включають у себе культурні, історичні та релігійні вірування.

Багато фразеологізмів про родину містять у собі метафоричні вирази, які символізують різні аспекти родинного життя. Фразеологізми про родину можуть мати різний характер і відображати різні аспекти родинних стосунків, такі як взаємодія між членами родини, родинні зв'язки, підтримку, кохання, шанування та обов'язки.

У роботі простежено вплив культурних аспектів на формування ФСП родинних стосунків у перській мові. В Ірані крім шаріату та писаних законів, одним із впливових джерел у поясненні та тлумаченні сімейних законів є «традиції та звичаї». Звичай впливає з поведінки, мови, літератури та характеру людей. Одним із традиційних джерел є народна культура та література.

Фразеологізми з родинним компонентом є важливим елементом мовного виразу та культурної спадщини. Утворені в результаті еволюції мови, вони відображають культурні аспекти та особливості певної національної спільноти.

Загалом у дослідженні було використано та проаналізовано 68 ФО на позначення родинних стосунків у сучасній перській мові, які були взяті методом суцільної вибірки із фразеологічного словника Г. Голевої та інтернет-ресурсів. Повний перелік перських фразеологізмів з родинним компонентом та їх український переклад викладено у Додатках.

У ході дослідження запропоновано класифікацію фразеологізмів з родинним компонентом у сучасній перській мові за трьома схемами:

Для першої класифікації використано структуру фразеологізмів:

1. Структуру речення мали 48 ФО з родинним компонентом, тобто ті, які мають підмет та присудок.
2. Структуру сполучення слів – 20 ФО.

Тобто, такі вирази можуть мати як і повноцінну структуру і використовуватися самостійно, так і бути доповненням для інших речень.

Друга класифікація була за емоційним забарвленням фразеологізмів з родинним компонентом. Розглянувши та проаналізувавши емоційне забарвлення виписаних фразеологізмів, отримано такі результати:

1. ФО з негативним забарвленням найменше – усього 16 одиниць.
2. З нейтральним емоційним забарвленням – 24 фразеологізми.
3. Щодо позитивно забарвлених ФО з родинним компонентом, то їх більше – 29.

Дана класифікація є показником того, що відношення народу до родини має позитивне забарвлення і таким чином робимо висновки, що у культурі родина має важливе значення.

Третя класифікація була проведена за кількістю фразеологізмів з компонентом членом родини. У ході дослідження виділено такі 5 компонентів:

1. Загальні на тему родини – 12 одиниць.
2. ФО, пов'язані з батьками: тато і мама – 12 одиниць.
3. Компоненти на позначення дітей: дочка та син – 15 одиниць.
4. Фразеологізми про братів та сестер – 10 одиниць.
5. Вирази про чоловіка та дружину, про подружжя – 18 одиниць.

Отже, відносини між чоловіком та дружиною займають провідне місце у фразеосемантичному полі родинних стосунків в перській мові.

Проаналізовано фразеологізми на позначення родинних стосунків у перській мові, а також додано переклад українською мовою деяких

фразеологізмів та зроблено порівняльний аналіз ФО. Додатково проведено зіставний аналіз між двома мовами. Перські та українські культури мають свої власні традиції та особливості, але вони також мають спільні родинні цінності та стереотипи поведінки, які відображаються в їх фразеологічних висловах.

Таким чином, можемо зробити висновок, що перська та українська культури мають багато спільних рис у тому, що стосується фразеології з родинним компонентом. Хоча нам не вдалося підібрати еквіваленти до всіх перських фразеологізмів, все одно спостерігається закономірність у тому, що в Україні та в Ірані дуже поважають батьків і свою родину та усвідомлюють важливість близьких стосунків з родичами.

Тема зіставлення українських та перських фразеологізмів з родинним компонентом заслуговує більш змістовних досліджень, оскільки вона є цікавою не тільки в контексті фразеології, але і в контексті співіснування української та іранської культур.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алимжанова Г. Сопоставительная лингвокультурология: взаимодействие языка, культуры и человека. Алматы, 2010. 321 с.
2. Баран Я., Зимомря М. Теоретичні основи фразеології: навчальний посібник. Ужгород: Ужгородський державний університет, 1999. 176 с.
3. Білозір О.С. Проблема функціонально семантичного поля фазовості у лінгвістиці
4. Віноградов В. С. (2001). Введение в переводоведение (общие и лексические вопросы). М.: Издательство института общего среднего образования.
5. Власенко Л., Тригуб І. Фразеологічні одиниці та їх класифікація. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2019. № 39. Том 3. С. 10–13.
6. Воробьев В. Лингвокультурология: Монография. Москва: РУДН, 2008. 336 с.
7. Галинська О. М. Фразеологічні одиниці української і перської мов, орієнтовані на людину, як вираження національних ментальностей / Галинська О. М. // Українська орієнталістика: [збірник наукових праць]. - 2007-2008. - Вип. 2-3. - С. 65-72.
8. Голева Г.С. Фарси-русский фразеологический словарь. Москва: Грааль, 2000. 554 с.
9. Голева Г. С. Фразеология современного персидского языка. Москва: Муравей, 2006. 224 с.
10. Гумбольдт В. Избранные труды по языкознанию. – М., 1984. – С.48.
11. Давис, Х.Л. Принятие решений в семейном хозяйстве. Журнал исследований в области маркетинга, Том 2, № 4, 1976 г., с. 241-260.
12. Закарпатські філологічні студії. Персональний брендинг у медіакомунікації: маскулінний аспект (на матеріалі англійських celeb-on-celeb інтерв'ю). Ужгород, 2019, с.119-124.

13. Караванський С. Практичний словник синонімів української мови: близько 20 000 синонім. рядів. 4-те вид., опрац. і значно допов. Львів: БаК, 2012. 523 с.
14. Китаинов Д.С. Иран и Запад: История и современный диалог // Восток – Запад: притяжение, отталкивание. – М., 1998. – С. 9.
15. Кірхлер, Е. Покупки в частных хозяйствах. Hubert and Co, Геттінген, 1989.
16. Комар Л. Фразеологія як наука та її предмет дослідження." Молодь і ринок. 2011. № 3. С. 128–132.
17. Копчак О. І. Типи міжмовних співвідношень фразеологічних одиниць з компонентом-глютонімом сучасних перської і української мов." Київський національний лінгвістичний університет.
18. Корунець Л. Словник літературознавчих термінів / Л.Корунець – К., 1988. – 276 с.
19. Купіна І. О. На правах рукопису УДК 811.161.2'368 Фразеологічна вербалізація семантичного поля «граничність» в українській мові.
20. Куртсеїтов А.М. Походження і розвиток фразеологізмів кримськотатарської мови.
21. Електроний ресурс. <https://naurok.com.ua/prezentaciya-vidobrazhennya-rodinnih-stosunkiv-v-ukra-nskih-prikazkah-ta-prisliv-yah-98028.html>
22. Левченко О. П. Фразеологічна символіка: Лінгвокультурологічний аспект. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2005. 352 с.
23. Левчин І. Д., Неівестна В. І. Класифікація фразеологізмів-фролонімів із компонентом «квітка» (gol) у сучасній перській мові." Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2021 № 52 том 1.
24. Луговая Н. В. Национально культурные особенности фразеологических единиц сферы психоэмоционального состояния человека (на материале русского и французского языков): дис на соиск. степени канд. филол. наук:

- 10.02.19. "Теория языка" / Наталия Владимировна Луговая." – Краснодар, 2007. – 179 с., с. 52.
- 25.Мазепова О. В. Роль соматизмів у мовній концептуалізації внутрішнього світу людини (на матеріалі перської мови)." Мовні і концептуальні картини світу. 2013. № 46 (2). С. 438-450.
- 26.Маркова Д. С. Колороніми у фразеологізмах на позначення почуттів в українській та німецькій мовах.
- 27.Маслова В. А. Лингвокультурология: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. Москва: Издательский центр «Академия», 2001. 208 с.
- 28.Назаренко О.В. Українська фразеологія як вираження національного менталітету: Дис. канд. філол. наук. – Дніпропетровськ, 2001. – 192 с.
- 29.Назаренко О.В. Українська фразеологія як вираження національного менталітету: Дис... канд. філол. наук. – Дніпропетровськ, 2001. – 192 с.
30. Охріменко М. А. Класифікація фразеологічних одиниць з національно-культурним компонентом у сучасних перській і українській мовах."
31. Охріменко М. А. Склад фразеосемантичного поля "емоції людини" (на матеріалі сучасних перської і української мов)."
32. Охріменко М. А.Шдіоетнічна специфіка перських і українських фразеологізмів фразеосемантичного субполя "нейтральні емоції""
33. Піндосова Т. С. Класифікація фразеологізмів в англійській мові." Пріоритети сучасної філології: теорія і практика: матеріали II міжнар. Наук.- практ. конф. (Харків, 15–16 груд. 2017). Харків, 2017. С. 81–85.
34. Психологія сім'ї [Текст]: навч. посіб. / Раїса Петрівна Федоренко. – Луцьк: Вежа-Друк, 2015. – 364 с.
35. ПССУМ. Караванський С. Практичний словник синонімів української мови: близько 20 000 синонім. рядів. 4-те вид., опрац. і значно допов." Львів: БаК, 2012. 523 с.
36. Рубинчик Ю. Основы фразеологии персидского языка." Москва: Наука, 1981. 276 с.

37. Рубинчик Ю. А. Персидско-русский словарь. В двух томах. Мешхед, 2000.
38. Савченко А. Г. Використання фразеологічних оборотів в мові преси та їх переклад українською мовою (на прикладі англійської та німецької мов).
39. Селіванова О. О. Нариси з української фразеології (психокогнітивний та етнокультурний аспект). Київ–Черкаси, 2004. 276 с.
40. Сорокін С., Даліда А. The Verbalization of Human Emotional Conditions by Means of Persian Phraseological Units with the Somatic Component «Eye». Східний світ. 2021. No 4. С. 103-114.
41. Супруненко В. Народина. Витоки нації: символи, вірування, звичаї та побут українців. – Запоріжжя, 1993. – С.92.
42. Телия В. Н. (1996). Русская фразеология. Семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты. Москва: Школа "Языки русской культуры".
43. Ужченко В. Д., Фразеологічний словник української мови." Київ : 1998. 224 с.
44. Ужченко В. Д. (2005). Фразеологія сучасної української мови: посібник для студентів філологічних факультетів вищих навчальних закладів. Луганськ: Альма-матер.
45. Українська мала енциклопедія: [у 8 т., 16 кн.] / Є. Онацький. - Буенос-Айрес: Накладом Адміністрації УАПЦ в Аргентині, 1957. Кн. 3: Літери Д-Є. – 1958.
46. Ухтомский А.В. Английские фразеологизмы в устной речи." Москва, 2005. – 451 с.
47. Фразеологічна вербалізація семантичного поля «граничність» в українській мові. Купіна І. О.
48. Шейкі М. Принципи перської фразеології. Прага: Східний інститут, 1967. 118 с.
49. Шепель Ю. О., Федіна О. В. Семантичний аналіз тематичних груп фразеосемантичного поля концепту людина

50. Adib, A. (2010). Persian Language and Literature, زبان و ادبیات فارسی.
51. Ahadi, S. (2002). New Persian language and linguistics: A selected bibliography up to 2001 (Vol. 17): Otto Harrassowitz Verlag.
52. Aliakbari, M., & Toni, A. (2008). The realization of address terms in Modern Persian in Iran: A sociolinguistic study. *Linguistik Online*, 35(3), 4-17.
53. Anvari, H. (2011). Dictionary of idioms speech. Sokhan Publications. [In Persian].
54. Bateni, M. (1973). Kinship terms in Persian. *Anthropological Linguistics*, 15(7), 324-327.
55. Cook, J. M. The Persian Empire. New York: Schocken Books, 1983.
56. Dehkhodā A. Loqatnāme-ye dehxodā (Dekhoda Dictionary). Tehrān: Tehran University, 1959.
57. Khorasani, R. (1929). [farhange vajehaye amine (dar dorei Qhajar Expression Glossary (in Qajar period). (Nineteenth, P. 38). Tehran: [Farhangestan, قاجار zaban va adabiate Farsi] فرهنگستان زبان و ادب فارسی, Academy of Persian Language and Literature. Retrieved from. <http://www.persianacademy.ir>.
58. Lee, C.K.C. and Beatty, S.E. Family structure and influence in family decision making." *The Journal of Consumer Marketing*, Vol. 19 No. 1, 2002, pp. 24-41.
59. Moon, R. (1998) Fixed Expressions and Idioms in English: a Corpus Based Approach. Oxford: Clarendon Press.
60. Nattinger, James R. & Jeanette S. DeCarrico. 1992. Lexical phrases and language teaching. Oxford: Oxford University Press.
61. Rahiminia, Mostafa. (2008). [zarbolmasalhayeh farsi va estelahate amiane : Persian Proverbs and Idiomatic Expressions. (Sixth, P.200). Tehran, اصطلاحات عامیانه Golpa. ISBN: 978-964-7938-30-3.
62. Xia, Y., Ahmed, Z.U., Ghingold, M., Hwa, N.K., Li, T.W. and Ying, W.T.C. (2006), "Spousal influence in Singaporean family purchase decision-making process: a cross-cultural comparison", *Asia Pacific Journal of Marketing*, Vol. 18 No. 3, pp. 201-222.

- اشکال نوپدید خانواده در ایران و چالشهای آن عباسعلی یزدانی* ، سیمین دوستی** تاریخ دریافت: 63. (29/8/1395: 1396/1/22) تاریخ پذیرش
64. مفتی خلیل الله محمدیاسلام در تعلیم خانواده و تربیت فرزندان.
65. (29/8/1395: تاریخ دریافت: 1396/1/22) تاریخ پذیرش.
66. [estelahate amiane va rayej be zaban Farsi va engelisi Popular Idiomatic Expression in Persian and English. Retrieved, فارسی و انگلیسی February 19, 2013, from <http://hedionline.com/index.php/learn-english/phrasal-verb-idiom-slang/142-2012-11-10-19-45-33>.
67. گندمکار، ر. (1391). نگاهی تازه به چگونگی درک استعاره در زبان فارسی. ادبیژوهی. 151-167.
68. ادبیات پارسی معاصر، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی سال سوم، شماره سوم، پاییز 1392، صص 27 - 50 بررسی و تحلیل ساختار مناسبات خانوادگی در رمانهای اجتماعی دهه شصت

ДОДАТКИ

Фразеологізми з родинним компонентом в перській мові:

№	Вираз	Переклад
1	Xišāvandi gerān bahā-st	Споріднення – дороге
2	Xāne ‘yani donyā-ye mā	Дім – це наш світ
3	Xāne bi karān, āsmān bi pāyān	Небо – безкрайне, дім – безкінечний
4	Xānevāde gardan mixorad, vali nemišekanad	Сім’ї можуть сваритися, але ніколи не розпадуться
5	Došman xun-e xodeše	Ворог – його власна кров
6	Xānevāde yā vatan?	Родина чи Батьківщина?
7	Xāne-ye xod-at biyā	Приходь у свій дім
8	Xun-e xod-ešo xāne sāzi kard	Створив дім своєю кров’ю
9	Češm-at be roušani-ye xāne-ye xod-at bāšad	Нехай ваші очі ясно бачать ваш дім
10	Xāne bināmuš	Нечесний дім
11	Do dast do pā-ye xānevāde	Дві руки, дві ноги – сім’я
12	Be xišāvand-et beguyid pir šavim	Скажи родичам – ми старіємо
13	Behešt zir pā-ye mādarān ast va mādar mive-ye nāyāb ast	Рай лежить під ногами матерів, а мати є рідкісним плодом
14	Bedun-e mādar mesl-e qabrestān ast	Дім без матері – кладовище
15	Delam xuš ast, šohar dāram, sāye bālā-ye sar dāram	Я радію, що маю чоловіка, він як тінь над моєю головою
16	Pedar ‘omri nān be farzand midahad, farzand yek ruz nemitavānad nān be pedar bedahad	Батько дає хліб своєму синові на все життя, але син не може дати хліба батькові навіть на один день
17	Agar bačče be zamin bioftad, pedar barāyeš migeriyad va agar pedar be	Якщо дитина впаде на землю – батько плаче, якщо батько впаде –

	zamin boxorad, bačče be u mixandad	дитина сміється
18	Pedar-o mādar dar-e masjed hastand, na mitavān kand na mišavad suzānd.	Батько та мати, як двері в мечеті; їх неможливо вибити і неможливо спалити
19	Pedar-o mādar dā'em del-e doxtar rā davā mikonand	Батьки завжди лікують серце своєї дочки
20	Mādarāne fekr kardan	Думати як мати
21	Vaḡti mādar va pedar robude mišavand, behešt robude mišavad	Коли викрадають матір і батька, викрадають небо
22	Xāne bedun-e pedar	Дім без батька
23	Pedar-o mādar-at rā bešenās	Знай своїх батьків
24	Harf-e pedar-o mādar xāri ast ke bar del-e ādam mixorad	Слова батька та матері ніби шип, який входить в серце людини
25	Jujedār pošt-e baččehāš dast mikesād va miguyad: 'Če pošt-e narmi dāri!'	Їжачок гладить свою дитину по спинці та каже : "яка в тебе спинка м'яка
26	Xāhar barādar va barādar xāhar	Сестра-брат і брат-сестра
27	Barādar barādar āhar divāne mišavad	Зрештою брати зводять один одного з розуму
28	Xāhar be xāhar šabih ast	Сестри схожі
29	Xāharān-e zendegi	Сестри в житті
30	Hič kas jā-ye barādar rā nemigirad	Ніхто не може зайняти місце брата
31	Barādar peydā nemišavad, pesar o šouhar peydā mišavad	Брата не можна знайти, а чоловіка або сина – можна
32	Xāne-ye bābā nān o peste, xāne-ye šouhar qam o qosse	У батька вдома хліб зі сметаною, а у чоловіка печаль та горе
33	Xāne-ye bābā nāz o niyāz, xāne-ye šouhar nān o piyāz	У батьківському будинку – ніжність і потреби, у подружньому – хліб і цибуля

34	Barādar bāyad separ-e barādar bāšad	Брат повинен бути підтримкою для брата
35	Barādar bi-barādar, lenge bār-eš oftāde ast	Брат без брата – ніби груз на плечі впав
36	Barādar agar xub bāšad, xāhar-e bad-aš rā be hamsari begir, barādar be barādar, xāhar be xāhar	Якщо брат є добрим, то одружуйся з його поганою сестрою
37	Bahār az zemestān ma'lum mišavad, doxtar az barādar-aš	Весна по зимі подається, як дівчина по братові
38	Pedar-o mādar vābaste-ye farzand hastand: Nafas-e pedar-o mādar band ast be nafas-e avlād	Батько та мати пов'язані зі своїми дітьми: дихання батька та матері зв'язано з диханням їхніх дітей
39	Del-am xoš ast, šouhar dāram, sāye bālā-ye sar dāram	Душа моя радіє, що у мене є чоловік, а над головою у мене є тінь
40	Tefl agar tude-ye xākestar ast, nur-e do češm-e pedar-o mādar ast	Якщо дитина – це купа попелу, то світло двох очей батька та матері – це її світло
41	Zani ke pesar nadārad, yek kače qeymat nadāre	Жінка, яка не має сина – не має цінності
42	Pesar-e xub az zan-e xub be donyā miāyad	Добрий син народжується від доброї матері
43	Pesar-e ne'emmat, doxtar-e rahmat	Син благодать – дочка милість
44	Farzand-e pesar, čerāq-e xāne rā roušan negah midārad	Син освітлює дім
45	Čoqondar gušt mišavad, nāpesari pesar nemišavad	Ніхто не може замінити сина: цукрова свекла перетворюється на м'ясо, але дочки не стають синами
46	Pesar nadārad, nešān az pedar-e to bigāneh xāneš mišāneš pesar.	Син, який не має жодної ознаки свого батька називається чужим

47	Doxtar az xānevāde-ye xod boland mišavad	Дочка народжується зі своєї родини
48	Doxtar vafā'-yaš az pesar bištar ast	Дочка – союзник вірніший за сина
49	Doxtar bāyad anqadr az xāne birun beravad ke hāvon miravad va ān qadr harf bezanad ke divār harf mizanad	Дівчині потрібно виходити з дому настільки далеко, що гарматний залп і стіни будинку не зможуть заглушити її голос
50	Yek doxtar-e bāhuš va bāzdid behtar az yek pesar bāhuš bištar ast	Дочка з розумом і спостережливістю краща за сина з більшим інтелектом
51	Yek doxtar-e xub, be sad pesar-e bad miārzad	Ця фраза виражає ідею, що одна хороша дочка може конкурувати із сотнею поганих синів
52	Doxtar mixāhi be mādar-aš negāh kon	Хочеш дочку – подивися на її матір
53	Doxtar bā šāne-ye mādar-aš sar-aš rā šāne mikonad	Дівчина повзе головою на плече своєї матері
54	Āster ruy rā negāh midārad va zan-e šouhar rā	Астер дивиться на обличчя, а дружина дивиться на чоловіка
55	Xāk-e zan-o šouhar rā az yekjā bardāšteānd	Землю дружини та чоловіка з одного місця взяли
56	Mard-e kāri, zan-e kāri, tā begardad ruzgāri	Працьовитий чоловік, працююча жінка – поки не мине час
57	Šouhar dar amsāl-e tamām dārāyi-ye zan ast: xānehā-i ke mard dar ān nist, sag o gorbe-hāš ham zor miguyand.	Чоловік – скарб у будинку жінки: навіть собаки та коти говорять це гучно
58	Xānehā-ye ke mard nabāšad, na čerāq-eš nur dārad va na polow-aš bu	У будинку, де немає чоловіка, ні лампи, ні запаху їжі
59	Šouhar-at šouhar bāšad, xāne-āt kenār-e sang bāšad	Якщо твій чоловік є справжнім чоловіком, то будинок може бути навіть біля скелі
60	Čerāq-e del-e zan, šouhar ast	Любов чоловіка – це світильник у серці жінки

61	Zan bāyad sāzgāri-e kāmēl bā hamsar-aš dāšte bāšad: doxtar bāyad bā čādor be xāne-ye šouhar beravad va bā kafan birun biyāyad.	Жінка повинна мати повну гармонію зі своїм чоловіком: дівчина повинна з віночком йти до дому свого чоловіка, а з кімоно виходити з нього
62	Bārān bahār [yā tābestān] mesl-e do'ā-ye zan-o šouhar ast	Весняний(чи літній) дощ, ніби сварки між чоловіком та дружиною
63	Do'ā va mo'arāfeh čāšni-ye zendegi-ye zan-o šouhar ast.	Суперечки та конфлікти – це приправа до життя подружжя
64	Do'ā-ye zan-o šouhar doruq ast, nabāyad bāvar kard	Суперечки між чоловіком та жінкою – брехня, не варто їм вірити
65	Mādar-am bāšad, pedar-am bāšad, bištar az hame šouhar-am bāšad	І моя матір, і мій батько важливі, але найважливіший – мій чоловік
66	Mādar-am aziz, pedar-am aziz, 'aziztar az hame šouhar-am	Моя мати дорога, мій батько дорогий, але чоловік дорожчий за всіх
67	Halvā az polow širintar āst, va šouhar ham az barādar	Халва солодша за плов, а чоловік за брата
68	Šouhar-am delxāh o dustdāštani bāšad, jā-yam zir bute bāšad	Мій чоловік повинен бути бажаний і люблячий, хоч і житиму під кущем